

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY
PALACKÉHO V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**EUPHEMISMS IN THE CONTEMPORARY DISCOURSE: RUSSIAN,
CZECH AND ENGLISH**

**EUFEMISMY V SOUČASNÉM DISKURSU: RUŠTINA, ČEŠTINA A
ANGLIČTINA**

(Bakalářská práce)

VYPRACOVALA: Beata Possingerová

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Ladislav Vobořil, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci dne

.....
Beata Possingerová

Ráda bych poděkovala PhDr. Ladislavu Vobořilovi, Ph.D., za ochotu, rady a cenné připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytl.

.....
Beata Possingerová

Obsah

Úvod.....	5
I. Teoretická část.....	Error! Bookmark not defined.
1. Postavení eufemismů v jazyce	7
1.1. Definice eufemismu.....	8
2. Důvody eufemizace	11
2.1. Tabuizace	11
2.2. Funkce utajení	12
2.3. Šifrování	13
3. Oblasti eufemizace.....	13
3.1. Politická korektnost	17
4. Jazykové prostředky a metody eufemizace	18
5. Sociální rozdíly mezi mluvčími při vytváření a používání eufemismů	22
6. Hlavní rysy mentality, které definují komunikační chování.....	23
6.1. Ruská mentalita a komunikační chování	25
6.2. Anglická mentalita a komunikační chování.....	26
6.3. Česká mentalita a komunikační chování.....	27
7. Diskurz.....	29
II. Praktická část.....	Error! Bookmark not defined.
1. Politické eufemismy	32
1.1. Politické eufemismy v českém jazyce	32
1.2. Politické eufemismy v ruském jazyce	33
1.3. Politické eufemismy v anglickém jazyce	34
2. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi	35
2.1. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v českém jazyce.....	36
2.2. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v ruském jazyce.....	37
2.3. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v anglickém jazyce	37
3. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy člověka	39
3.1. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v českém jazyce.....	39
3.2. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v ruském jazyce.....	40
3.3. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v anglickém jazyce.....	40
Závěr	42
Резюме	45
Seznam použité literatury	50
Přílohy.....	52

Úvod

Existují okolnosti či situace v životě, kdy není vhodné tu či onu věc pojmenovat přímo, resp. je to přímo zakázáno. V takových případech nám pomáhají eufemismy. Jsou to jen slova, ale slova mají velkou moc. Mohou člověka potěšit, zarmoutit, urazit, mohou mu také zvýšit sebevědomí či ho přimět k zamyšlení.

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že problematika eufemismů a eufemizace je zvláště v českém jazyce nedostatečně prozkoumána a popsána. Je velice obtížné nalézt v českém jazyce vyhovující materiály a podklady k uvedenému tématu. Dalším důvodem je také fakt, že jsem optimistickým člověkem a na svět se snažím dívat z té lepší stránky. Nic není tak hrozné, jak se na první pohled může zdát. Eufemismy svým způsobem vzbuzují v lidech naději, mívají pozitivní vliv na člověka, povzbuzují ho. Úkol eufemismů je jednoduchý: učinit tento svět lepším a příjemnějším, než jaký ve skutečnosti je. Někteří lidé mohou namítnout, že eufemismy jsou nadbytečné, v podstatě lžou a neuvádějí věci na pravou míru. Řekla bych, že eufemismy samy o sobě špatné nejsou, jejich negativní stránka může vystoupit na povrch pouze tehdy, je-li jich užito nesprávným způsobem.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části této práce vysvětlujeme, co to vlastně eufemismus je a jaké jsou jeho funkce. Uvádíme důvody eufemizace, oblasti, ve kterých se s eufemismy můžeme setkat, a zaměříme se také na jazykové prostředky a metody eufemizace. Rovněž analyzujeme sociální rozdíly mezi mluvčími, které hrají svou roli při vytváření a používání eufemismů. Důležitý význam má kapitola „Hlavní rysy mentality, jež definují komunikační chování“. Jelikož se v praktické části zaměříme na tři jazyky, které jsou uvedeny i v názvu práce: čeština, ruština a angličtina, může mentalita a komunikační chování leccos podhalit v souvislosti s eufemismy a jejich vytvářením. Celou teoretickou část zakončuje kapitola, ve které vysvětlujeme, co je to diskurz a jak jej můžeme chápat.

Praktická část je koncipována jako srovnání výskytu a četnosti eufemismů v uvedených třech jazycích, tedy v češtině, ruštině a angličtině. Zjistíme, který jazyk je nejvíce obohacen eufemismy a který z národů má největší sklony k eufemizaci. Uvádíme, jaké

funkce v daných oblastech mají eufemismy a jakým způsobem, zdali kladným či záporným, jich je užíváno. Okrajově se zaměříme také na jazykové prostředky, kterých je užíváno k eufemizaci, a dotkneme se toho, jaký má národní mentalita vliv na eufemizaci.

Hlavním cílem této práce je srovnání výskytu a četnosti eufemismů v češtině, ruštině a angličtině.

V práci využíváme literaturu českých i ruských autorů a mnohé internetové zdroje. Analýzu provádíme na základě excerpce internetových diskusních fór a dalších internetových textů, především žurnalistických.

Součástí práce jsou rovněž přílohy – krátký tematický slovník eufemismů a seznam eufemismů na konkrétní téma.

I. Teoretická část

1. Postavení eufemismů v jazyce

Lingvistická disciplína, která se zabývá eufemismy, se nazývá lexikologie. Je to nauka o slovech a slovní zásobě. Lexikologie si klade za cíl dva základní úkoly: (1) zkoumá inventář jazykových znaků (výrazů, slov a slovních spojení), které má daný jazyk k dispozici; (2) popisuje teorii slovní zásoby, tj. její uspořádání, hierarchizaci, kvantitativní vztahy, původ slov, poměr mezi slovy základními a odvozenými, formální prostředky a způsoby tvoření nových slov, využívání a vliv cizích slov na slovní zásobu mateřského jazyka apod. (Černý 1998: 147)

Příruční mluvnice češtiny uvádí, že eufemismy patří do slovní zásoby vymezené příznakem expresivnosti, konkrétně mezi kladně zabarvená slova. Expresivní slovo se odlišuje od slova neutrálního tím, že vedle pojmového významu obsahuje i pragmatickou významovou složku vyjadřující citový a volní vztah mluvčího k sdělované skutečnosti.

Jazyk se neustále vyvíjí a reaguje na změny. Slovní zásoba je tou částí jazyka, která podléhá nejvýznamnějším a nejrychlejším změnám; určité změny lze zaznamenat už při porovnání jazyka rodičů a jejich dětí. Jestliže u fonetického vývoje převažuje spíše zanikání (redukce) hlásek nad přidáváním nových prvků, pak u slovní zásoby je to právě naopak: změny mají jednoznačně progresivní charakter; jinými slovy: lexikální zásoba každého živého jazyka neustále roste, i když omezená část slovní zásoby zastarává, uchovává se někdy po jistou dobu jako tzv. archaismy a může nakonec z jazyka zcela zmizet. (Černý 1998: 147)

«Острое словечко колет сердечко», «хорошая беседа не хуже обеда». Existuje mnoho ruských přísloví a rčení, která svědčí o tom, že má slovo neobyčejnou sílu. Slovem můžeme potěšit, ale také ublížit. V mnoha situacích je důležité pečlivě volit výrazy a vhodně je interpretovat. V každém jazyce existují slova, která se používají v určitých situacích s cílem vyhnout se nepříjemné situaci a použít slovo vhodnější pro daný kontext, tedy eufemismus.

Eufemismy jsou běžnou součástí jazyka a podílejí se na obohacování slovní zásoby. Často se vyskytují ve společenském styku a běžné všednodenní praxi. Lidé se mnohdy vyhýbají nepříjemným či trapným tématům. Čím víc je téma ožehavější, tím spíš volí mírnější slova. Pomocí eufemismů nahrazují drsný výraz výrazem přijatelnějším. Eufemismy se zcela běžně používají v mnoha jazycích, časem se z některých z nich mohou stát ustálená slovní spojení (fráze), respektive běžně používané frazeologismy. Takové fráze mohou mít souvislost s tzv. idiomy (což je zvláštní případ frazeologismů). Eufemismy se i v každodenním společenském styku velice často používají pro slovní popis při zakrývání různých chyb, osobních nedostatků, faktických neštěstí, společenských nešvarů, morálně pochybného jednání apod. [www.cs.wikipedia.org]

1.1. Definice eufemismu

Eufemismus je slovo řeckého původu (eu = dobře; fémi = mluvím).

Slovník cizích slov uvádí, že eufemismus, nebo také eufemizmus, je zjemnění jazykového výrazu označujícího nepříjemnou nebo drsnou skutečnost. (Slovník cizích slov 2005: 93)

Mnoho ruských autorů uvádí ve svých dílech různé definice eufemismu. Zde jsem vybrala některé z nich:

V. N. Jarceva ve své knize «Языкознание. Большой энциклопедический словарь» píše: «эвфемизмы - эмоционально нейтральные слова или выражения, употребляемые вместо синонимичных им слов или выражений, представляющихся говорящему неприличными, грубыми или нетактичными. Ими заменяются также табуированные названия, архаичные. Под эвфемизмами понимаются также окказиональные индивидуально-контекстные замены одних слов другими с целью искажения или маскировки подлинной сущности обозначаемого» (Языкознание. БЭС 1998: 590).

Podle slov L. P. Kryšina je eufemismus «способ непрямого, перифрастического и при этом смягчающего обозначения предмета, свойства или действия» (Kryšin 1994: 35)

D. N. Šmeljov popisuje eufemismus jako «воздержание от неподобающих слов, смягченное выражение, служащее в определенных условиях для замены таких обозначений, которые представляются говорящему нежелательными, не вполне вежливыми, слишком резкими» (Šmeljov 1977: 879).

Obecně můžeme říci, že eufemismus je nahrazení jazykového výrazu, který označuje nepříjemnou nebo drsnou skutečnost, výrazem mírnějším s cílem vyhnout se přímému pojmenování slov, které mohou jak u řečníka, tak u jeho partnera vyvolat nepříjemné pocity.

1.1.1 Dysfemismus

Opakem eufemismu je dysfemismus, slovo nebo výraz se silně negativním citovým zabarvením, zhoršující představu o daném jevu či obsahu výpovědi. Ve funkci dysfemismu vystupují často slova hrubá, zveličelá a nadávky. Dysfemismu se užívá v řeči k vyjádření odporu, rozhořčení, nenávisti. (<http://encyklopedie.vseved.cz/dysfemismus>). Uvedu několik názorných příkladů v jednotlivých jazycích. Dysfemismy v českém jazyce: *chcípnout* místo *zemřít*; *tlama* místo *pusa*; *smrad* místo *zápach*; *být mimo mísu* místo *být neinformován*. Dysfemismy v ruském jazyce: *дать дуба*, *сыграть в ящик* místo *умереть*; *баба* místo *женщина*, *тпен* místo *разговор*. Dysfemismy v anglickém jazyce: *cripple* místo *handicapped person*; *take a shit* místo *go to the bathroom*; *stingy* místo *careful*; *pigheaded* místo *stubborn*.

1.1.2. Eufemismy a argot

Eufemismy mají k argotu blízko. Argot je vrstva slovní zásoby užívaná společenskou spodinou (zloději, překupníky, narkomany apod.). Účelem tvoření zvláštních pojmenování je utajit obsah sdělení před nezasvěcenými posluchači. Některé výrazy z

argotu mohou být prozrazeny a tím přestanou být součástí argotu a stanou se součástí běžné slovní zásoby. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Argot>)

M. Kovšova ve své knize definuje argot takto:

Арго – социально маркированная речь, распространение которой ограничено общением в пределах одной социальной группы. В таком понимании арго синонимизируется с жаргоном и сленгом: эти во многом сходные явления имеют общую функцию – быть средством обособления тех или иных социальных групп от остальной части общества, быть «языком своих». В строго терминологическом смысле арго – «это речь низов общества, деклассированных групп и уголовного мира» (Скворцов 1997: 36), нередко с элементами условности, искусственности и, как сказали бы двумя–тремя веками раньше, тайности. (Ковшова 2007: 78)

Za účelem utajení trestné činnosti byly a jsou používány argotismy – jednotky argotu. Co se týče jejich utváření, jsou nejčastěji tvořeny sémantickým způsobem, kdy stávající, všeobecně známé, „slušné“ slovo nabude negativní význam. Příklady argotismů: *чернить* ; ‘обманывать’; *мочить рога* ‘отбивать наказание’; *в пожаре* ‘в наркотическом состоянии’; *сало* ‘слабовольный человек, расколовшийся на первом допросе’ a jiné.

Argotismy, které jsou používány v běžné mluvě, přestávají plnit svou původní funkci – maskovat trestní činnost. Tím, že se mísí s hovorovou mluvou a dialektem, jsou častokrát rodilými mluvčími považována za slova „s kriminální minulostí“.

Eufemismus je řečový akt, jehož obsahem je úmyslné změkčení drsných výrazů za pomoci sémantické nejednoznačnosti, které je prováděno za účelem zdvořilosti a taktní komunikace. V tom je hlavní rozdíl mezi eufemismem a argotem, který má svou funkci, svůj smysl, svou řečovou situaci. Jedná se o společensky výrazný projev skupiny lidí, který byl vyvolán zákazem přímého pojmenování a potřebou vytvořit slangové, nepřímé pojmenování. (M. Kovšova 2007: 81–83)

1.1.3. Frazém

Jak už bylo výše uvedeno, eufemismy se používají zcela běžně a časem se z některých z nich mohou stát ustálená slovní spojení, tedy frazeologismy neboli frazémy. Frazém je ustálená kombinace alespoň dvou slovních forem, která má celistvý význam (zpravidla nerozložitelný na významy jednotlivých složek) a jejímž charakteristickým rysem je, že minimálně jeden z jejích komponentů je v dané funkci omezen pouze na tuto kombinaci (popřípadě na několik málo dalších).

K typickým, i když ne zcela nutným znakům frazému patří metaforičnost a expresivnost (*udělat díru do světa, být v balíku, lézt někomu krkem*). Ve frazémeh se často uchovávají lexikální a gramatické archaismy (*kout **pikle**, nemá kouska rozumu*). Objevují se v nich také prvky monokolokabilní, tj. takové, které se mimo konkrétní frazém v jazyce nevyskytují (*honit **bycha**, mít **pré***).

Vedle termínu frazém se setkáváme také s pojmově blízkým termínem idiom. V této dichotomii pak označení frazém akcentuje formální stránku frazeologické jednotky, idiom stránku významovou. Od staršího užívání slova idiom ve významu ‚nepřeložitelný frazeologismus‘ se upouští. (Příruční mluvnice češtiny 1995: 71)

2. Důvody eufemizace

2.1. Tabuizace

Změny významu slov probíhají často v souvislosti s tzv. tabuizací některých slov. Slovník cizích slov popisuje tabuizaci, nebo také tabuisaci, jako vylučování, odstraňování slov nebo témat z řeči, komunikace, jazyku či zorného pole. Samotné slovo *tabu* je slovo polynéského původu; u primitivních kmenů znamenalo původně magický zákaz ve vztahu k různým jevům psychickým a společenským, včetně jevů jazykových. V lingvistice označuje tabuizace fakt, že se o jistých věcech ve společnosti raději nemluví (např. záchod, rakovina, smrt, různé výrazy spojené se sexuálním životem, atd.). (Černý 1998: 34–35)

V mnoha případech neznamena použití původního výrazu namísto eufemismu přímo porušení tabu, použití eufemismu je však slušnější, vhodnější a libozvučnější.

Profesorka N. S. Valgina v knize «Активные процессы в современном русском языке» uvádí, že eufemizace představuje způsob nepřímého, jemnějšího označení nepříjemné skutečnosti. Pro předání informací veřejnosti bývá eufemizace užívána z mravních důvodů, protože estetické a morální hodnoty společnosti „zakazují“ na veřejnosti přímo pojmenovat některé fyziologické procesy, určité části lidského těla, intimní vztahy lidí apod., aby nevyvolaly u veřejnosti pohoršení nebo stud. (Valgina 2003).

Hlavním důvodem používání eufemismů je tedy snaha vyhnout se konfliktním situacím v komunikaci, které vyvolávají jak u řečníka, tak u jeho partnera nepříjemné pocity.

2.2. Funkce utajení

Velmi často se také setkáváme se snahou utajit určitou informaci a s mlčením. Eufemismy, které jsou užívány z důvodu utajení, mohou být projevem taktnosti, stejně tak jako podváděním. Hlavní oblastí jejich užívání je diplomacie. Pro názornost uvedu několik příkladů: *ničivé duševní postižení vojáků*, kteří prošli bojovými operacemi, bylo v první světové válce pojmenováno jako „šok z ostřelování“, ve druhé světové válce „bojová únava“, „zkrácení fronty“ výraz pro *ústup*; „*pacifikace*“ výraz pro *vyvraždění a zničení nepřátelského území*; „očistění“ je eufemismem pro *hromadné etnické vraždy*. Jejich užití je typické především pro jazyk totalitního režimu, který přetrvával jak v České republice, tak v Rusku do konce 80. let 20. stol. Uvedu několik příkladů v ruském jazyce: «компетентные органы» místo *КГБ* nebo *ФСБ*; *исправительное учреждение* místo *колония, тюрьма*; *оргвыводы* místo *наказание провинившегося чиновника*; *товары повышенного спроса* místo *дефицит*; *физическое устранение* místo *убийство*.

Tento způsob eufemizace má zcela jistě negativní dopad na adresáta. Je to jistý druh manipulace, která vyvolává v lidech nedůvěru a ostražitost.

2.3. Šifrování

Posledním důvodem eufemizace je situace, kdy chce řečník sdělit danou informaci pouze konkrétnímu příjemci a skrýt ji před ostatními. Samozřejmě je tento druh „zašifrované“ zprávy relativní, zejména pokud nejsou obsaženy v soukromé korespondenci a dostanou se na veřejnost, tím pádem jsou k dispozici čtenáři či posluchači. Tento druh eufemismů se často vyskytuje v inzerátech typu: „*Nabízím diskrétní a příjemné uvolnění na úrovni*“; „*Noční klub v centru města hledá nové kamarádky do kolektivu*“.

Dalším důvodem „zašifrované“ informace může být přímé pojmenování situace, které by mohlo způsobit nežádoucí účinky a negativní reakce u velké skupiny příjemců. Jedná se o výrazy jako *liberalizace cen, regulace cen*, které jsou součástí projevů ekonomů a vládních úředníků. Jinými slovy řečeno, ceny se mohou pohybovat různými směry a může se jednat jak o jejich zvyšování, tak i o snižování. Ve většině případů se však jedná o zvyšování cen a použitím těchto eufemismů se snaží o šetrnější sdělení této nepříjemné situace.

3. Oblasti eufemizace

Eufemismy jsou nedílnou součástí soudobých jazyků. Krysin uvádí, že «процесс эвфемизации речи также весьма характерный для современного ее состояния» (Крысин 1994). V jeho terminologii jsou ustanoveny dvě hlavní oblasti použití eufemismů:

Osobní eufemismy

Jsou také často nazývány jako běžné, všední eufemismy. Týkají se soukromého života a identity mluvčího, adresáta a třetí osoby. Používají se především v mluveném projevu. Jedná se o výrazy takového druhu, že i když je užito nepřímého, eufemického pojmenování, jsou v běžné mluvě považovány za ne zcela seriózní. Jedná se o:

- 1) **fyziologické procesy člověka**, např. v ruském jazyce: *освободить кишечник*, *недомогание* (o menstruaci), *ждать ребенка* (o беременной женщине); v

anglickém jazyce: *in the family way* (pregnant), *that time of the month* (menstruation), *powder one's nose* (use the toilet), *be sick* (vomit); v českém jazyce: *být v tom* (těhotenství), těla *splynula v jedno* (sex), *odskočit si* (jít na záchod).

- 2) **anatomie člověka, především přirození**, medici v této oblasti používají výhradně latinské výrazy. Často se v této oblasti vyskytují slangové výrazy, či dialekt. Ruský jazyk: *колбаса, банан* (o penisu), *дырка, скважина, мочалка* (o женском влагалище); anglický jazyk: *private parts* (genitalia), *John Thomas* (penis), *Fanny* (vulva); český jazyk: *mušlička, broskvička* (ženské přirození), *bimbás* (pánské přirození).
- 3) **pohlavní styk**, v ruském jazyce: *находиться в близких, интимных отношениях, в интимной связи, физическая близость*; v anglickém jazyce: *make love, sleep with* (více slangové), *make it with a woman, with a man*; v českém jazyce: *těla splynula v jedno, lízat nanuk* (orální sex).
- 4) **nemoci a smrt**, jestli je téma smrti, či pohřbu aktuální (probíhají v době, kdy se o nich hovoří, nebo je dělí malý časový odstup), tak se téměř výhradně používá eufemismů. Příklady v ruském jazyce: *недомогание, плохо себя чувствовать* místo *болеть*, *кончина* místo *смерть*, *ушел от нас* místo *умер*, *передать земле* místo *похоронить*, *потерять больного* místo *больной умер*; v anglickém jazyce: *be no more, pass away, decease* místo *die, go to see the angels* (jít za andělíčky), *leave for the happy hunting grounds* (odebrat se do věčných lovišť); v českém jazyce: *odešel navždy, usnul navěky, vydechl naposledy* místo *zemřel*.

Sociální eufemismy

Do této oblasti eufemizace spadají různá témata, která se týkají sociálního života, společenských vztahů, politických vztahů apod. Hlavním důvodem eufemizace v této oblasti je snaha předejít konfliktním situacím a nevyvolat u partnera nepříjemné pocity. Konkrétnějším důvodem v sociálním slova smyslu se jeví další cíl eufemizace, a to zahalení, zamaskování podstaty věci.

Podle Kryšina jsou hlavními oblastmi sociálních eufemismů:

- 1) **diplomacie**, podle slov Kryšina «Коммуникативные задачи, с которыми приходится иметь дело дипломатам и политикам, невозможно решить, используя лишь прямые номинации, обходясь без обвиняков, намеков, недоговоренностей, камуфляжа, то есть – без всего того, для выражения чего как бы и предназначены эвфемизмы.» Diplomacie je jednou z hlavních oblastí, ve které se aktivně používají eufemismy. Jen co si pastime televizní zpravodajství, otevřeme noviny, už se na nás „valí“ spousta eufemismů typu: v ruském jazyce: *пойти на крайние меры, непредсказуемые последствия, конфронтация* ve smyslu война, *миротворческие акции*; v anglickém jazyce: *special operations* místo signifies secret and illegal operations, *strategic withdrawal* místo military failure; v českém jazyce: *použít krajní opatření, nepředvídatelné důsledky, konfrontace* místo válka. Cílem jejich užití je utajení určité informace, zakrytí skutečnosti.
- 2) **státní a vojenská tajemství**, která zahrnují výrobu zbraní, složení a počet institucí (nejen vojenských), profil jejich práce a další. Např. v ruském jazyce: *хозяйство* ve smyslu воинская часть, *изделие* ve smyslu ‘бомба, ракета, нетрадиционные формы войны (формы войны, направленные на полное уничтожение живой силы противника с сохранением его военной техники); v českém jazyce: *vlaky zvláštního určení* místo vojenské vlaky, *požadavky na obranu* místo válečný rozpočet.
- 3) **činnost armády, rozvědky, policie, útvarů pro odhalování organizovaného zločinu a dalších orgánů**, jejichž informace by se neměly dostat na veřejnost. Používají se zobecněné výrazy pro konkrétní akce a události. Např. *задание, операция (идти на задание, выполнить задание, провести операцию), объект* ve smyslu ‘лицо, за которым ведется негласное наблюдение’.
- 4) **oblast distribuce a služeb**, např. *товары повышенного спроса, дефицитные товары*. V běžné řeči a hantýrce jsou rozšířeny výrazy jako *организовать, устроить что-нибудь* ve smyslu ‘содействовать в приобретении какого-нибудь товара’: Устрой мне холодильник за полторы цены; А кухонный гарнитур организовать можешь?
- 5) **vztahy mezi různými národními a sociálními skupinami**, např. v ruském jazyce: *некоренное население*, tento výraz se používá k označení ruského

obyvatelstva žijícího v Pobaltí a v dalších bývalých republikách Sovětského svazu, *этническая чистка* – úmyslné a systematické zničení, celé nebo části, etnické, rasové, náboženské, nebo národnostní skupiny; v českém jazyce: *nepřátelství k cizincům* místo rasismus, *sociálně vyloučené lokality* místo segregace.

- 6) **některá „nepopulární“ povolání**, u kterých eufemismy napomáhají ke zvýšení prestiže těchto profesí, či skryjí negativní dojem, který vzniká při použití přímého pojmenování. V ruském jazyce např. *оператор на бойне*, *оператор очистных работ*, *контролер* místo *надзиратель*; v českém jazyce: *společnice* místo prostitutka. Významnou roli v této oblasti eufemizace hrají cizí jazyky, např. Профессия Олега гораздо более романтичная и жизненная: он инструктор по случке собак. Олег, правда, обижается, когда его называют «вязальщиком» (от профессионального значения глагола вязать - ‘случать (животных)’), но ничего не имеет против киносексопатолога («Московский комсомолец», 8. 2. 1992)

V. P. Moskvín dělí eufemismy podle funkcí, které plní, a dělí je na tyto skupiny:

- 1) eufemismy, které nahrazují nepříjemná pojmenování věcí a událostí, jako jsou smrt nebo některé druhy nemocí, např. *новообразование* místo *опухоль*;
- 2) eufemismy užívané při neochotě pojmenovat něco nepříjemného, odporného pravým jménem, např. *насекомое* místo *вошь*;
- 3) eufemismy, které nahrazují pojmenování, která jsou v danou dobu považována společností za oplzlá (tuto funkci většinou plní osobní eufemismy, které uvádí Krysin, o nichž je napsáno výše);
- 4) eufemismy, které mluvčí používá ve snaze vyhnout se přímému pojmenování, které by se mohlo dotknout partnera. Zde můžeme hovořit o lidských nedostatcích či vadách, např. *недослышит* místo *глухой*, nebo *неумный*, *ограниченный* místo *глупый*, *экономный* místo *жадный*, *веселый* místo *пьяный*.

M. Kovšova ve své knize podotýká, že co se týče identifikace mluvených, příležitostných a individuálně vytvořených eufemismů, hraje zde hlavní roli kontext.

Kontext nám umožňuje pochopit, jaký řečový akt má mluvčí na mysli a zdali se jedná o zmírnění řeči.

3.1. Politická korektnost

Zvláštní oblastí eufemizace je politická korektnost neboli také politická správnost či společenská nezávadnost. Politickou korektností se rozumí odstranění slov a frází, které urážejí určité sociální skupiny, jež se liší na základě rasy, pohlaví, věku, náboženství, sexuální orientace atd. (<http://ru.wikipedia.org>) V praxi se jedná o „pravidlo“ politiků a médií neříkat nepřijemné pravdy.

Za předchůdce politické korektnosti můžeme považovat jakákoliv nepsaná pravidla, která platila v mnoha, ne-li ve všech společnostech. Jinými slovy – požadavek na dodržení zdvořilosti.

V moderním pojednání se termín „*politická korektnost*“ objevil ve Spojených státech amerických v roce 1970 a parodoval terminologii marxisticko-leninských států, které vyžadovaly od svých občanů dodržování „stranické linie“.

V roce 1990, a to zejména v univerzitním prostředí USA, termín získává současnou podobu, která je v anglickém jazyce vyjádřena také jako *inclusive* nebo *neutral language* – jedná se o koncept založený na Sapir-Whorfově hypotéze (<http://ru.wikipedia.org>), (lingvisticko-antropologická teze, podle níž je pojetí reálného světa vystavěno na jazykových zvyklostech konkrétní dané komunity, jež pak předurčují určitý výběr interpretace reality).(<http://cs.wikipedia.org>)

Anglický jazyk je jazykem mezinárodní komunikace, používá se jako prostředek komunikace mezi zástupci různých národů a ras. Z tohoto důvodu je politická korektnost v anglickém jazyce velmi důležitá. Jinak tomu není ani v Rusku. Jelikož je to multietnická a multikulturní země, politická korektnost je zde na místě.

Je třeba poznamenat, že v Rusku, na rozdíl od USA a dalších západních zemí, je dáno historií poněkud odlišné „jazykové chování“. Mohli bychom říci, že snad více agresivní a ostřejší. Co se týče americké politické korektnosti, ta vede ke zjemnění, zkrášení často absurdních slov. Každopádně případné nesplnění kritérií politické korektnosti nemá v Rusku takový dopad na řečníka a neohrozí jeho pověst či kariéru tak, jak by se tomu mohlo stát v USA.

4. Jazykové prostředky a metody eufemizace

Mezi jazykovědci existují rozdílné názory na jazykové prostředky a metody eufemizace. Je třeba poznamenat, že tyto názory si ani tak neodporují, jako se spíše doplňují.

Z dosavadních prací nejsrozumitelněji zformuloval jazykové prostředky a metody eufemizace L. P. Krysin:

- 1) **Determinanty s „difúzní“ sémantikou** (v ruském jazyce: *некоторый, известный, определенный, соответствующий*);
- 2) **Podstatná jména všeobecného významu, která jsou užívána pro pojmenování konkrétních předmětů a činností** (*акция, изделие, объект, продукт, товар, материал*).
- 3) **Cizí slova a pojmy**, které se jeví jako vhodnější, jelikož zmírní nepříjemnou podstatu slova vzhledem k tomu, že jsou méně srozumitelná pro většinu mluvčích než výraz v rodném jazyce. (*недикулёз* místo *вшивость*, *либерализация цен* místo *повышение цен*, *деструктивный* místo *разрушительный*, *конфронтация* místo *противостояние* atd.).
- 4) **Slova, která označují neúplný děj nebo menší míru vlastnosti slova, které se nepoužije ve slovníkovém významu, ale jako eufemismus** (Он *недослышит* – o глухом, Он *прихрамывает* – o хромом).
- 5) **Některé slovesné tvary s předponou „под“** (*подъехать, подойти, подвезти* a jiné), které pokládá řečník za slušnější, které zmírní význam slova a nahradí přímé pojmenování, jako jsou *приехать, прийти, привезти, довезти* (v ruském spisovném jazyce jsou slovesa s předponami „под-“, „при-“ nesynonymní).

- 6) **Zkratky** jsou charakteristické zejména pro represivní oblasti a oblasti související s utajováním státního a vojenského tajemství. (*СС* = совершенно секретно, *ДСП* = для служебного пользования, *tbc* вместо туберкулёз, **ВИЧ** — вирус иммунодефицита человека, **СПИД** – синдром приобретенного иммунодефицита).

Na základě dosavadních klasifikací a výsledků analýzy jazykového materiálu, uvedla M. Kovšova ve své knize typické způsoby vytváření eufemizmů, které umožňují zformovat maximální vzdálenost mezi slovem a tím, na co doopravdy poukazuje, mezi signifikátem (významem slova, nebo výrazem, který představuje eufemismus) a denotátem (jevem nebo předmětem mimojazykové skutečnosti označený jazykovým výrazem <http://www.slovník-cizích-slov.net/denotat/>).

Jedná se o následující **lexikosémantické způsoby**: záměna významu; vytvoření významu neúplnosti příznaku či činnosti; zúžení, nebo naopak rozšíření významu; užití přejatých (především terminologických) výrazů; vytvoření zkratk.

M. Kovšova uvádí následující příklady:

Záměna významu

ящик ‘закрытое учреждение, в котором разрабатываются проекты государственного значения’; *зачистить* ‘убить, уничтожить’; *свистнули* ‘украли’; *ночная бабочка* ‘проститутка’; *интим-салон* ‘место для занятия проституцией’; *номер* ‘камера для заключенных’ atd.

Vytvoření významu neúplnosti charakteru či činnosti

- pomocí záporné částice *не*: *не очень часто* ‘редко’; *недослышит*; *неважно выглядеть* ‘плохо’;
- pomocí předpony, která vyjadřuje neúplný charakter, nebo činnost: *глуховат* ‘глухой’; *прихрамывает* ‘хромой’; *приостановить* ‘запретить’; *приболеть* ‘заболеть’; *постреливать* ‘вести постоянные перестрелки’; *попугать*

- ‘испугать; запугать’; *постарше* ‘старый’; *толстушка* ‘толстая’; *с леницей* ‘ленивый’; *приписочка* ‘воровство’;
- pomocí složených kořenů, které vyjadřují „zmírnění, zdrobnělinu“. Nebo kombinace slov takovéto sémantiky: *слабослышающий* „глухой“; *слабо разбирается* в чем-л. „абсолютно не разбирается“; *малограмотный* „неграмотный“; *мало помнит из того, что прочел* „ничего не помнит“;

Zúžení významu

Vytváří se za pomoci redukce původního výrazu, který nahradí výraz se všeobecnou sémantikou: *камера* ‘камера для заключённых’; *исполнитель* „исполнитель смертного приговора, палач“; *ограниченный контингент* „ограниченный контингент войск, специально сформированный для выполнения какой-л. Военной цели“ atd.

Rozšíření významu

- používají se slova a výrazy s rozšířenou, „rozptýlenou“ (Barinova 2005: 356) sémantikou, s neurčitým významem: *к известным результатам* ‘к плохим результатам’; *девушки известной профессии* ‘проститутки’; *специфический запах* ‘плохой, неприятный’; *нейтрализовать* ‘убить, уничтожить’; *непопулярные меры* ‘повышение цен’; *заниматься любовью* ‘о сексуальных отношениях’ atd.;
- použití zájmen, nebo pronominace výrazů: *не так отвечать на экзамене* „плохо“; *того* ‘сумасшедший’; *пойти кое-куда* ‘в туалет’; *то место* ‘задняя часть тела; таз’; *эти дела* ‘менструация’, *про это* ‘сексуальные отношения’ atd.;
- použití hyperonym, jmenných tříd, tzn. slov s obecnou sémantikou místo slov, která konkrétně pojmenovávají předměty či jevy: *деньги* ‘взятка’; *действия* ‘убийство’; *заведение* ‘туалет’ atd.;
- užití tautologických obrátů: *разговоры разговаривать* ‘бездельничать’; *наделать делов* ‘испортить что-л.; совершить проступок’ atd.

Použití přejatých slov

Jedná se o slova, která nevyvolávají jasnou představu o tom, co se děje. Přejatá slova nejsou v řeči přijímána tak silně, často nejsou zcela pochopena, a proto nevzbuzují u partnera pocity a emocionální reakci. Např.: *дефицит* ‘отсутствие товаров’; *конфронтация* ‘противоборство’; *ассенизатор*; *оператор очистных работ* ‘чистильщик уборных’; *путана* ‘гулящая’; *интим-центр* ‘публичный дом’; *экомониторинг* ‘измерение загрязнения воздуха’; *ослаблен дресс-контроль* ‘не осознает необходимости соответствия одежды месту пребывания; например, пришел на экзамен в шортах, а в церковь – в купальнике’.

Postupné přizpůsobení se ruského jazykového vědomí původu cizojazyčných slov a výrazům, činí tato slova a výrazy srozumitelnější, vede k emocionálnímu vnímání přejatých slov, která se stala srozumitelnými, a tak přímo poukazuje na negativní podstatu věci. Proto se můžeme setkat se situací, kdy se řečník při hledání nového eufemismu uchyluje od jednoho přejatého slova nebo výrazu k slovům a výrazům jiným; např.: ср.: *комиссионный магазин* и новое – *секонд хэнд*; *инструктор по случке собак* и новое – *киносексопатолог*; *манекинчик, манекиница* и новое – *демонстратор одежды*.

Vytvoření zkratk

б/у (бывшее в употреблении) místo ‘ношенная вещь’; *ИТУ №...* (исправительно-трудовое учреждение) místo ‘тюрьма’; *ПКТ* (помещение камерного типа) místo ‘тюремная камера’; *КПЗ* (камера предварительного заключения); *СОЭ* (социально опасный элемент) místo ‘бандит, наркоман’ atd.

5. Sociální rozdíly mezi mluvčími při vytváření a používání eufemismů

Eufemismy jsou obzvláště citlivé na změny v kulturní oblasti, v oblasti lidských vztahů a na morální hodnocení ve společenském životě. To, co se jeví jako eufemismus v jedné fázi vývoje společnosti, přestává být eufemismem ve fázi další a stává se nástrojem, který pojmenovává daný objekt příliš hrubě. Lev Borovoj uvádí typický příklad: „V prvních letech revoluce se rozšířil termín «дефективный» a mnoho jeho odvozenin. Tento termín měl skrýt a sloučit do sebe skupinu velmi rozdílných slov: ненормальный, неполноценный, невменяемый, «недоделанный», слабоумный, псих, дурной, někdy dokonce идиот и сумасшедший a mnoho dalších. Některé z těchto slov byly už dříve eufemismy, ale později se z nich stala velmi přímá a silná slova.“ (Л. Боровой, 1963: 450).

Nejen faktor času, ale i sociální faktory hrají důležitou roli: v různých sociálních prostředích neexistuje jednoznačné pojetí toho, co je „slušné“ a co je „neslušné“. Tudíž není ani jednoznačný názor na to, co se může pojmenovávat přímo, bez toho aniž bychom chodili kolem „horké kaše“, a na to, co by mělo být „maskováno“ pomocí eufemistického výrazu.

V tomto smyslu jsou velmi výrazné rozdíly mezi lidmi, kteří používají spisovný jazyk, a lidmi, kteří používají výhradně místní nářečí, lidovou mluvu, slang, žargon a jiné.

Výzkumní pracovníci, jež se zabývají zkoumáním nářečí a lidové mluvy, již před dávnou dobou upozorovali, že lidé mluvící určitým slangem, nářečím apod., inklinují k přímému pojmenování objektů a činností, které se týkají anatomie a fyziologie člověka, pohlavního styku. Používají obscénní slovní zásobu, a to jak v její expresivní, tak i v nominativní funkci. Bylo by však chybou domnívat se, že v této sociální oblasti není potřeba eufemizace řeči. Naopak, i v dialektech a lidové mluvě jsou velmi rozvinuté „mikrosystémy“ lexikálních prostředků, které slouží k eufemizaci nevhodných slov, jako jsou například: слова озорничать, озоровать, шалить, баловать, баловаться, která se používají k pojmenování některých negativních činností: Продавцы

озорничают: хочу - открою в два, хочу - в три, а хочу и вовсе не приду; А на заводе-то *озоруют*: молоко водой разбавляют, арод.

Záleží také na situačních podmínkách – na typu komunikačního partnera, tónu komunikace, jejím účelu atd. I u takových lidí, kteří používají dialekt, lidovou mluvu se může objevit takzvaná hyperkorekce: eufemismy jsou nahrazeny i ta slova a fráze, která v jiném sociálním prostředí (např. u nositelů spisovného jazyka) nejsou považována za neslušná a hrubá. Například někteří lidé, jež hovoří moderní ruskou lidovou mluvou, nahrazují výraz «бабье лето» výrazem «женское лето».

Zvláštní funkci mají eufemismy v sociálních žargonech. Je zjevné, že hlavní funkcí je zatajení, zastírání podstaty daného výrazu, a to někdy za pomoci vtipu, hry, slovní hříčky. Např. *академия, дача, курорт* o 'лагере, тюрьме'; *буфера, литавры* o 'женской груди' a jiné.

V současné době můžeme najít mnoho eufemismů v žargonu mládeže: slova *синеглазка, мелодия* o 'милицейской машине'; *очко* o 'анальном отверстии'; *резина* o 'презервативе'; *залететь* o 'заразиться венерической болезнью', ale také o 'получить нежелательную беременность' арод. (Стернин 1992)

6. Hlavní rysy mentality, které definují komunikační chování

Je těžké stanovit definici něčeho tak nesnadno vymežitelného, jako je národní povaha. Je obtížné podrobit vědeckému zkoumání společenský jev, který se v některých případech potvrzuje, v jiných ne. Ať stanovíme českou či jinou povahu jakkoliv, vždy je možno namítnout – podívejte se na ty spousty lidí, na něž vaše definice vůbec neplatí.

http://www.englishy-be.nl02.members.pcxextreme.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=82:eska-povaha-a-esky-humor&catid=1:latest-news&Itemid=50

Vliv specifické národní mentality té, či oné lingvokulturní společnosti na procesy a výsledky mezietnické komunikace bychom neměli zveličovat, ale ani podceňovat.

V dnešní době se často v odborné literatuře a publicistice mezi sebou mylně zaměňují následující výrazy: mentalita, národní koncepce, národní charakter, národní psychologie, národní chování, národní komunikační chování, apod. Předpokladem kvalitního výzkumu této oblasti je diferencovanost těchto pojmů.

J. E. Prochorov a I. A. Sternin ve své knize «Русские. Коммуникативное поведение» definují pojem *mentalita* jako specifický způsob vnímání a chápání reality, který je vyvolaný souborem kognitivních stereotypů myšlení, jež jsou typické pro konkrétního jedince, sociální vrstvy nebo pro etnickou skupinu lidí.

Můžeme tedy hovořit o mentalitě jednotlivce, skupiny a o národní mentalitě. Mentalita každého jednotlivce je podmíněna národní a skupinovou mentalitou, a také faktory osobnostního rozvoje člověka jako jsou: vzdělávání, kultura, zkušenosti apod.

Já se nyní vzhledem k charakteru mé práce zaměřím na národní mentalitu. Národní mentalitu chápeme jako národní způsob vnímání a chápání reality, který je definován souborem kognitivních stereotypů národa. Pro názornost uvádí J. E. Prochorov a I. A. Sternin následující rozdíly v mentalitě různých národů: Američan si při pohledu na zbohatlého člověka pomyslí: „bohatý – to znamená chytrý“, Rus si ve stejné situaci obvykle myslí: „bohatý – takže zloděj“. Co se týče pojmu „nový“, ten je Američany vnímán jako „vylepšený, lepší“, Rusové jej chápou jako „neprověřený“.

Vnímání a chápání skutečnosti jsou podobné, ale ne totožné věci. Vnímání můžeme charakterizovat jako první etapu a hlavní předpoklad chápání. Různé národní mentality mohou chápat stejnou situaci jinak. (J. E. Prochorov a I. A. Sternin 2007: 90–96)

Formování lidské mentality je ovlivněno životními, sociálně-ekonomickými podmínkami, sociálně-politickými procesy ve společnosti, přírodními podmínkami, vztahy s ostatními etnickými skupinami atd. Mentalita se projevuje určitým způsobem chování, jednáním zástupců etnických skupin v daných situacích, a také v komunikaci a komunikačním chování národa. Pro studium mentality jsou potřebné etnokulturologické a etnopsychologické metody a techniky.

Za pomoci komunikačního chování mohou být zkoumány jednotlivé národní kultury, slovní zásoba společnosti a vztahy mezi členy dané společnosti.

Komunikační chování má své komunikační kategorie. Pod pojmem *komunikační kategorie* se rozumí všeobecné komunikační, uspořádané znalosti člověka o komunikaci a pravidlech pro její uskutečnění. Do komunikačních kategorií spadají např.: zdvořilostní kategorie, hrubost, komunikační nedotknutelnost, odpovědnost, emocionálnost, komunikační hodnocení, komunikační efektivita, mlčení, komunikační optimismus/pesimismus, kategorie mateřského jazyka, cizího jazyka, kultura řeči, vhodné vyjadřování apod.

Můžeme vyčlenit i konkrétnější kategorie: dialog, monolog, úřední jazyk, publicistický jazyk, naslouchání, vyjadřování apod. (J. E. Prochorov a I. A. Sternin 2007: 90–96)

6.1. Ruská mentalita a komunikační chování

Každá kultura se liší svým komunikačním chováním a Rusko a ruská kultura není výjimkou. Kukkonen, Buuri a Rastschinsky hovoří o tom, aby se komunikace s Rusy zdařila, je důležité znát ruskou kulturu řeči a ruský jazyk.

Pokud se zaměříme na fyzický aspekt ruského komunikačního chování, můžeme si povšimnout, že vzdálenost mezi komunikujícími je poměrně malá. Pro Rusy je velmi důležitý oční kontakt – dávají tak najevo zájem a kladný přístup k partnerovi. (Lea Višart 2009:14–15)

Dalším charakteristickým rysem Rusů je, že se jen málokdy usmívají na veřejnosti – úsměv bez důvodu je nepřijatelný. Tato zbytečná „vážnost“ Rusů má svá opodstatnění. A důvodem nejsou jen dlouhé roky života, kdy neměli důvod se usmívat. Tento charakteristický rys je částečně spojen i s přírodními podmínkami: příroda v Rusku je mnohem drsnější než příroda v Itálii apod. I proto jsou Rusové mnohem více odměřeni. Neopodstatněný úsměv považují za znak hlouposti. V ruském jazyce se tak můžeme setkat s různými pořekadly na toto téma: «Смех без причины – первый признак дурачины» apod. Pro vyjádření přívětivosti na veřejnosti existují v ruské etiketě jiné

prostředky: výraz tváře a očí, zvláštní intonace, slova a vyjádření se. (A.V. Sergeeva 2005: 92–94) Jelikož se neradi bezdůvodně usmívají, mnohdy se raději uchýlí k vyjádření zdvořilosti za pomoci zjemněného vyjadřování, tedy eufemismů.

Dlouhá léta panoval v Rusku totalitní režim. S totalitním režimem je spojeno omezení svobodně vyjádřit svůj názor, tedy svoboda projevu. Za komunistického režimu byla také silně rozvinuta cenzura. Z toho můžeme lehce vyvodit, že Rusové se často uchýlovali k nepřímému, zakamuflovanému pojmenování za pomoci eufemismů.

Nejen totalitní režim se silně projevil na dnešní ruské povaze. Drsná ruská příroda a klima zde hrají také silnou roli. Pokud nahlédneme dovnitř ruské duše – často v ní objevíme romantika. Ruský romantismus – je neporazitelný, nepřekonatelný, nepotopitelný a iracionální. Rus kolem sebe vidí jen zmatek a s nadějí hledí do budoucnosti, kde vidí sám sebe jako šťastného a úspěšného člověka. Čím těžší život, tím více bije v ruském těle srdce romantika. (<http://www.langust.ru/review/xenorus2.shtml>) Mnoho Rusů nemá lehký život, a tak, dle mého názoru, se mohou alespoň ve slovech, čas od času, uchýlit ke zjemněnému pojmenování – eufemizaci. Podmínky pro život v Rusku k tomu přímo vybízejí.

6.2. Anglická mentalita a komunikační chování

Borek Bernard na svém blogu hovoří o Angličanech jako o příjemných lidech, co se jednání s druhými týče. Já toto tvrzení mohu potvrdit. Nezažila jsem to na vlastní kůži, ale několik mých přátel z České republiky již několik let v Anglii žije, a setkávám se u nich se stejnými ohlasy. Zatímco v České republice je příjemné jednání považováno za něco nadstandardního, v Anglii je přirozenou součástí vychování většiny Angličanů. Tato slušnost a „dobré vychování“ je znát u lidí všech společenských skupin – jak u lidí, kteří zastávají vyšší pracovní pozice, tak i u lidí, jež pracují ve skladu, ba dokonce i u dělníků, kteří pracují na stavbě. Zjednodušeně řečeno, anglický dělník má mnohdy lepší vyjadřovací způsoby než česká úřednice. <http://www.borber.com/blog/anglie/anglicka-povaha>

V praxi se to projevuje především naprosto bezproblémovou komunikací s úřady nebo s jinými autoritami. Většina občanů České republiky zná ten pocit, kdy vstoupíte do kanceláře na úřadě, nějaká „paní důležitá“ má sklopenou hlavu a záměrně vás přehlídí, až se nakonec uráčí a podrážděným hlasem prohodí: „Potřebujete něco?!“. V Anglii by se to stát nemohlo – nápomocná osoba s úsměvem na tváři je tady standardem. <http://www.borber.com/blog/anglie/anglicka-povaha>

Avšak není všechno zlato, co se třpytí, jak praví staré české přísloví. Veškeré příjemné chování je často jen slupkou okolo docela normálního, od přírody nerudného jádra. Angličané se navenek tváří lépe, než jací ve skutečnosti jsou. Takže např. kamarádský pozdrav vůbec neznamená, že jste kamarádi apod. Takže u Angličanů není ničím výjimečným falešnost, nebo možná lépe „dvojakost“. <http://www.borber.com/blog/anglie/anglicka-povaha>

Z výše uvedených informací můžeme vyčíst, že eufemismy nebudou pro anglickou mluvu nijak netypické. Avšak narozdíl od Rusů, kteří se uchylují k eufemizaci z důvodu nepřívětivých životních podmínek, je budou Angličané užívat spíše za účelem přívětivého vystupování a zdvořilosti. Ovšem z těchto důvodů se může cizinec setkat u Angličanů již s výše jmenovanou přetvářkou či dvojakostí.

Mezi typické vlastnosti Angličanů patří: individualismus, optimismus, přátelské vystupování, konzervatismus, soutěživost a praktičnost. Zatímco Rusové upřednostňují kolektivismus, emocionální rozhodování a silný smysl pro komunitu. <http://lingua-source.com/2011/08/12/national-identity-and-mentality-of-the-british/>

6.3. Česká mentalita a komunikační chování

Připsat českému národu určité vlastnosti není jednoduché. Každý člověk je jiný, a ne vše, co se řekne o určitém národu, platí pro každého člověka v dané zemi. Ostatně, to neplatí jen pro český národ, ale pro všechny národy.

Pro českou mentalitu je typické sebeovládání a flegmaticnost na rozdíl od Rusů, kteří jsou zvyklí vyjadřovat své emoce otevřeně a důrazně. Češi jsou zdvořilí. Pokud potkají

ve výtahu či na schodišti své sousedy, je samozřejmostí pozdravit se a rozloučit se. Pokud se cizinec, nebo kdokoliv jiný zeptá na cestu, jsou dobrosrdeční a ochotní pomoci, někdy dokonce nabídnou doprovod k hledanému místu. (<http://www.pragueacademy.ru/cheshskiy-mentalitet>)

Mezi hlavní rysy české povahy patří klid a sebedůvěra. Důvěra v budoucnost a v to, co dělají. Věci dělají s rozmyslem. O tom svědčí staré české přísloví „Dvakrát měř, jednou řež“. Češi jsou také velmi praktičtí. (<http://www.interesno.name/article/1673>)

Za ustálené slovní spojení můžeme považovat výraz „malý český člověk“, který bychom mohli vysvětlit jako zosobnění průměrnosti a tzv. zdravého selského rozumu. Ať mu chybí cokoli, určitě nepostrádá inteligenci. Malý český člověk má „zlaté české ručičky“, které zvládnou cokoli, Čech je talentovaný, zručný a vynalézavý. Typickým rysem Čechů je nespokojenost s čímkoliv. Dá se to vysvětlit svárem pocitu malosti, popřípadě průměrnosti, s touhou se těmto průměrům vymanit. Dříve vyznávané rovnostářství se dávno zvrhlo do závisti, což je další typická vlastnost Čechů. (<http://hedvicek.blog.cz/0812/zvlastnosti-ceske-povahy>)

Češi jsou vynalézaví. Jak v dobrém, tak i ve špatném slova smyslu. Dokážou si poradit za každé situace. Také vědí, jak vyběhnout s jinými. Vždy si najdou způsob, jak za vynaložení co nejmenšího úsilí (i finančního) získat co nejvíce. (<http://forum.vlastenci.eu/viewtopic.php?f=5&t=254>) Ano, dokážou si poradit v každé situaci, a mnohdy k tomu používají eufemismů. Zakamuflovat podstatnou, ve většině případů negativní věc, se záměrem dosáhnout svého, není nic neobvyklého.

Češi jsou rádi, když jsou s ostatními zadobře. (<http://forum.vlastenci.eu/viewtopic.php?f=5&t=254>) I zde se tak můžeme setkat s eufemizací. Než aby člověku narovinu řekli, co si myslí a jaký je jejich názor, (hlavně pokud se jedná o negativní věci), raději se uchýlí ke zjemněnému pojmenování věci, jen aby nevznikly žádné spory. Samozřejmě to neplatí pro všechny Čechy, ale jak už bylo řečeno na začátku této podkapitoly, je těžké definovat typické vlastnosti, které platí pro každého člověka v dané zemi.

Co se týče eufemizace, mají ze všech tří výše zmiňovaných národů Češi nejmenší předpoklady používat zjemněná pojmenování. Ovšem je to můj subjektivní názor. Soudím tak na základě přírodních a životních podmínek, které jsou mnohem horší v Rusku než v České republice, a na základě povahových vlastností a vystupování, kdy se s větší disciplinovaností a přívětivějším vystupováním setkáme u Angličanů než u Čechů. Naopak s největší četností eufemismů se, dle mého názoru, setkáme v Rusku. Což je dáno historickým vývojem, který se odrazil na ruské povaze, a mnohdy krutými přírodními a životními podmínkami.

7. Diskurz

V názvu mé bakalářské práce se vyskytuje pojem „*diskurz*“, a tak považuji za vhodné vysvětlit, resp. alespoň přiblížit význam tohoto pojmu.

Dodnes neexistuje přesná definice pojmu „*diskurz*“. Existuje mnoho názorů na to, co si pod tímto pojmem můžeme představit, avšak jednotná konkrétní definice stále chybí.

Slovník cizích slov přisuzuje pojmu „*diskurz*“ několik významů:

- rozmluva, rozprava, rozhovor
- přednáška
- způsob, jak stav věci, [kontext](#) sociální, jazykový projev (ústní i písemný) popisujeme a vysvětlujeme (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/diskurz-diskurs-diskurs>)

Jazykovědná definice diskurzu je užší než definice sociální. Diskurz je obecně chápán, v souladu s postuláty gramatiky Michaela A. K. Hallidaye, jako jakýkoliv textový útvar, převyšující svým rozsahem větu. (<http://michalbocak.weebly.com/diskurz-v-jazykovede.html>)

V tomto smyslu předkládá prototyp lingvistickou definici diskurzu David Crystal ve svém nejnovějším vydání lingvistického slovníku. Definiuje diskurz jako „kontinuální úsek (především mluveného) jazyka, který je delší než věta [...] soubor výpovědí, které

tvoří libovolnou rozpoznatelnou řečovou událost“. Přiřazuje mu preteoretický status; diskurz je pro Davida Crystala zkrátka praktická realizace řečového chování. <http://michalbocak.weebly.com/diskurz-v-jazykovede.html>

Věta se svou gramatickou strukturou však i nadále při zkoumání vyšších jednotek slouží jako teoretický model, protože i u nich se předpokládá podobné strukturování. Zdá se tedy, že v tomto případě máme co dočinění s částečnou synonymií pojmů diskurs a text. Mary Talbot vidí rozdílnost pojmů text – diskurs následovně:

„Termín text můžeme použít k označení pozorovatelného produktu interakce, tedy kulturního objektu; diskurz k označení samotného procesu interakce, tedy kulturní aktivity [...] Rozdíl je tedy rozdílem mezi produktem a procesem, mezi objektem a aktivitou“.

<http://michalbocak.weebly.com/diskurz-v-jazykovede.html>

Ladislav Vobořil ve své knize „Ruská anekdota – žánr, jazyk, text“ také uvádí vztah mezi textem a diskurzem. Termíny text a diskurz se vzájemně buď doplňují, resp. kontrastují, ale může jich být užito i synonymicky. Pro srovnání uvádí několik definic diskurzu tak, jak je uvádí Ju. E. Prochorov: «Дискурс – более широкое понятие, чем текст. Дискурс – это одновременно и процесс языковой деятельности, и ее результат (текст)»; «Связанный текст в совокупности с экстралингвистическими – прагматическими, социокультурными, психологическими и др. Факторами»; «Дискурс – единство и взаимодействие текста внелингвистических условий и средств его реализации». (cit. podle L. Vobořil 2009:24)

U Johna Hartleyho se ve slově diskurz dokonce slévá statika substantiva a dynamika verba. Skutečně, zatímco jazyk v čistě strukturalistickém chápání evokoval spíše produkt, samotný výsledek symbolické (označující) aktivity; diskurz označuje jako jeho produkt, předmět, ale i akt, proces, ve kterém jakýkoliv symbolický systém vzniká, ve kterém se ustalují významy znaků jak v rámci systému, tak i v pragmatické rovině (tj. ve vztahu znak/y – uživatel/ka znaku). Diskurz jako novější pojem tak propojuje synchronní a diachronní osu jazyka. <http://michalbocak.weebly.com/diskurz-v-jazykovede.html>

Diskurzivní analýza, jež je občas chápána jako textová lingvistika, se orientuje na interpretaci makro- a mikrotextových struktur, zkoumá jednotlivé jazykové roviny, které se podílí na kompozici textu, na jednotky tvořící text a na jejich vzájemné vztahy (např. konexe, soudržnost, koherence. <http://michalbocak.weebly.com/diskurz-v-jazykovede.html>)

Termín „*diskurz*“ je poměrně mladý, a proto se neustále objevují nové pohledy na toto téma a hledá se správná definice.

Na základě výše uvedených informací chápeme diskurz jako spojení jazyka a jeho vnitřní struktury, kdy se jedná o kontinuální úsek jak mluveného, tak psaného projevu, který je delší než věta. Termín „*diskurz*“ se používá k označení samotného procesu interakce, tedy kulturní aktivity. Jedná se o souvislý text, který shrnuje pragmatické, sociální, psychologické a jiné faktory.

II. Praktická část

V praktické části se budu zabývat analýzou užívání eufemismů na internetu. Zaměřím se na tři oblasti eufemizace. Oblasti, jež jsem si vybrala, jsou následující: eufemismy v politice, eufemismy v oblasti nemoci a smrti a poslední skupinou jsou eufemismy, kterých je užíváno ve spojitosti s fyziologickými procesy člověka. Analýza bude zaměřena na český, ruský a anglický jazyk.

1. Politické eufemismy

“Political speech and writing are largely the defense of the indefensible....thus political language has to consist largely of euphemism, question begging, and sheer cloudy vagueness”.

George Orwell

Vyjadřování politiků se mnohdy podobá jazyku reklamy: když není obsah sdělení rovnou lživý, je s velkou pravděpodobností přinejmenším účelově překroucený. A tak jsou eufemismy v politice docela oblíbené a jazyk politiků je jimi poměrně hojně propleten.

1.1. Politické eufemismy v českém jazyce

*Partners: Češi na letošek plánují **utahování opasků***

Komentář: Utahování opasků je velice četný výraz v české politice. Jedná se o eufemismus ke slovům 'šetřit', 'omezit výdaje'. Metodou eufemizace je zde záměna významu slova.

*Rath: **vstupenka** k lékaři za 30Kč.*

Komentář: Zde se můžeme setkat s eufemismem k výrazu 'poplatek'. Zní to přeci jenom lépe. Vstupenku si dle mého názoru člověk většinou zaplatí dobrovolně, u poplatku se to říct nedá. Konkrétně u tohoto příkladu se jedná o poplatky u lékaře,

keré nejsou po vůli většině občanů České republiky a zcela jistě je neplatí dobrovolně. Eufemismus založen na podobnosti.

*Největší fantazii v osloveních ukázal exprimátor Pavel Bém, který Janouška častuje přezdívkami **Mazánku**, **Kolibříku**, případně **Kapitáne**. Janoušek mu naopak říká **Cestovateli**.*

Komentář: Zde se jedná o typický příklad šifrování. Jak Bém, tak Janoušek zřejmě tušili, že jsou jejich telefonáty odposlouchávány, a tak hovořili v kódech, místo toho, aby se oslovovali svými pravými jmény.

1.2. Politické eufemismy v ruském jazyce

*Прохоров: Власти придется пойти на **непопулярные меры***

Komentář: Zde se setkáváme s velmi oblíbeným ruským eufemismem, co se týče politiky. Tento výraz by se dal svou četností přirovnat k českému „*utahování opasků*“. Jedná se o utajení skutečné podstaty věci. Je zde užito slovního spojení všeobecného významu „*nepopulární opatření*“, které v sobě ukrývá konkrétní jevy, jako jsou např.: zvyšování cen, snížení sociálních dávek apod.

*Дискуссию о борьбе с «**большой коррупцией**» президент Медведев провел в Ситуационном центре Управления ГИБДД ГУ МВД России по Москве.*

Komentář: Výraz korupce je známý ve všech třech jazycích (český, ruský a anglický), na které je zaměřena tato analýza. Výslovnost ve všech těchto jazycích je velmi podobná a výskyt tohoto výrazu rovněž. Co se týká výše uvedeného ruského výrazu, jedná se o slovo přejaté, které nevyvolává jasnou představu o tom, co se ve skutečnosti děje. Avšak tento cizí výraz, dle mého názoru, se stal natolik srozumitelným roditelým mluvčím, že poukazuje spíše na negativní podstatu věci, tedy na úplatky, neoprávněné příjmy, udělování přízně apod.

В Польше задержали двух граждан Украины

Komentář: Zde se volí mírnějšího výrazu, *zadržet*, které nezní tak negativně jako výraz *арестовать*, tedy uvěznit, nebo také zavřít do vězení.

1.3. Politické eufemismy v anglickém jazyce

President Obama loves special operations, and so have many other presidents.

Komentář: Výraz „*special operations*“ je eufemismem pro 'illegal operations'. Jedná se o zvláštní a utajené, ve většině případů nelegální vojenské akce.

Rethinking Internal Security in Egypt

Komentář: Přehodnocení vnitřní bezpečnosti v Egyptě je velice obecný výraz, a nemusí být všem hned jasné, co se vnitřní bezpečností ve skutečnosti rozumí. „*Internal Security*“ je eufemismem pro anglický výraz 'the repression of dissidents'. Pod vnitřní bezpečností se tedy skrývá potlačování odpůrců režimu. Jedná se o zašifrování výrazu.

Canadian politicians who have crossed the floor

Komentář: Zde v žádném případě nedošlo k tomu, že by kanadští politici přeběhli přes parket nebo podobně. Je zde opět skrytý význam. Slovo *cross* znamená v anglickém jazyce mimo jiné také 'přejít na druhou stranu'. A tak se můžeme snadno dopídit k tomu, že politici opustili jednu politickou stranu a přidali se k druhé. Jedná se tedy o tzv. přeběhlíky.

Ve všech třech jazycích měly politické eufemismy jednoznačnou funkci utajení, či šifrování určité informace. V českém jazyce se nejčastěji objevovaly politické eufemismy spojené s cenami (zdražování, poplatky, apod.) V ruském jazyce se politické eufemismy týkaly velmi často korupce a zločinnosti. V anglickém jazyce (jedná se hlavně o USA) bylo eufemizace používáno ve spojitosti s vojenskými akcemi, tajnými misemi apod. Z těchto informací se dá vyvodit, že politické eufemismy jsou používány hlavně v těch oblastech, kde je největší „kámen úrazu“

daného státu. Pokud bych měla porovnat četnost politických eufemismů v daných jazycích, řekla bych, že nejméně se k eufemizaci přiklání Češi. U českých politiků není nic zvláštního, když z jejich úst „létají“ sprosté výrazy a používají neslušná gesta. Čeští politici si občas nedělají starosti s tím, co vypustí z úst a jak se vyjadřují. Naopak puritánští Britové se při svých projevech velice hlídají a k eufemizaci se uchylují poměrně často. Tento jev je samozřejmě ovlivněn také jejich historickým vývojem. Rusové, dle mého názoru, nejsou v politice tak „strojení“ jako Angličané, avšak jejich slovník politických eufemismů je velmi bohatý.

Důvodem užívání politických eufemismů je jednoznačně funkce utajení a částečně také šifrování. Politici často mlží a zakrývají pravý význam slova, aby nevzbudili vlnu nevole mezi občany. Avšak lidé se s určitými zjemněnými výrazy v oblasti politiky setkávají tak často, že už znají jejich pravý význam, a proto jsou politické eufemismy již neúčinné. Ba naopak, občané jsou pak rozhořčeni, že jim politici lžou a neuvádí pravdivé informace. Zde se nabízí otázka, zdali je vhodné v politice užívat eufemismů, nebo uvést vše na pravou míru. Myslím si ale, že politici se raději uchýlí k první variantě.

Celkově můžeme o politických eufemismech říci, že jsou užívány velmi často, avšak jejich počet není až tak velký. V této oblasti je užíváno především cizích výrazů, jež zamaskují negativní skutečnost.

2. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi

Tato oblast je jednou z nejobsáhlejších, co se týče výskytu eufemismů. A není to nic překvapivého. Téma smrti a nemoci je, dle mého názoru, nejhorší, co může člověka potkat, a proto se ve většině případů v této spojitosti uchylujeme k eufemizaci, aby byly tato témata alespoň trochu přijatelnější. Především výrazy spojené se smrtí a pohřby se vyjadřují za pomoci eufemismů. U většiny národů je nepřipustné, aby se o těchto tématech mluvilo narovinu, eufemismy zde tak plní funkci vyjádření zdvořilosti a úcty.

2.1. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v českém jazyce

Opustil nás blízký přítel, říká k odchodu Havla bývalý německý prezident Weizsäcker

Komentář: Eufemismus ke slovu 'zemřít'. Účelem je zmírnění nepříjemné podstaty věci a v tomto případě také vyjádření úcty.

Bohužel, jeho svíce dohořela ve druhém lednovém pondělku letošního roku a nám zůstaly jen vzpomínky na člověka, který přes veškerou svou skromnost byl uznáván coby doyen jihočeských fotografů.

Komentář: Výrazově tento eufemismus spadá, dle mého názoru, do uměleckého stylu. Výraz „jeho svíce dohořela“ má estetickou funkci, navozuje citovou atmosféru a vzbuzuje fantazii. Eufemizace je zde založena na obrazném pojmenování.

*Poláci truchlí: V bílé rakvi **pochovali** malou Magdu (†0,5)*

Komentář: Eufemistický výraz nahrazuje slovo 'pohřbít'. Jelikož se jedná o malé dítě, je situace o to víc nepříjemná, a tak je eufemizace namístě.

*Využil zrakové **indispozice** nájemkyně bytu a přesvědčil ji, že je její vnuk.*

U tohoto příkladu bylo užito cizího slova k zakrytí nepříjemné skutečnosti. Zraková indispozice je eufemismem k výrazu 'oční vada', 'slepota'.

Důvodem eufemizace všech čtyř výše uvedených výrazů je tabuizace. Snaha vyhnout se výrazům, které vyvolávají jak u řečníka, tak u jeho partnera nepříjemné pocity.

2.2. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v ruském jazyce

От нас ушёл Сергей Петрович Пыхтин: человек, который любил Россию

Komentář: Eufemismus ke slovu 'умер'. V českém jazyce ho můžeme přirovnat k eufemismu „opustil nás“.

Аллу Пугачеву подкосило недомогание

Komentář: Jedná se o eufemismus ke slovu 'болезнь'. V českém jazyce můžeme srovnat s eufemismem „indispozice“. Je užito všeobecného výrazu, nevíme tedy přesně, co se dané osobnosti stalo. Je tak chráněno i její soukromí.

*Тело Ленина давно пора **передать** земле*

Komentář: V tomto případě byl nahrazen výraz 'похоронить', nebo také drsnější výraz 'закопать'. V českém jazyce bych volila výraz „předat/odevzdat matičce zemi“, jež je eufemismem ke slovu 'pohřbít'.

*В Красноярске зарегистрирован второй **летальный исход** от укуса клеща*

Komentář: Jedná se o eufemismus ke slovu 'смерть'. Můžeme jej klasifikovat jako lékařský eufemismus. V češtině bych volila slovo „exitus“.

Důvodem eufemizace u výše uvedených příkladů je rovněž, jako u českých příkladů, tabuizace. Avšak u druhého příkladu bych se přiklonila také k funkci utajení.

2.3. Eufemismy spojené se smrtí a nemocemi v anglickém jazyce

*Steve Jobs Has **Passed Away***

Komentář: Eufemismus ke slovu 'die'. S tímto eufemismem se můžeme setkat jak v české, tak v ruské podobě („opustil nás/odešel“; „ушёл от нас“), jež jsou uvedeny výše.

Afflicted War Heroes will have an awareness booth set up at the SFW Utah County Chapter Banquet in Orem

Komentář: Eufemismus ke slovu 'crippled'. V článku se píše o válečných hrdinech, a tak zde můžeme pozorovat také funkci utajení, aby nevyšly napovrch nepříjemné skutečnosti. Použití slova *crippled*, v českém jazyce *zmrzačení*, by zřejmě nebylo nejvhodnější, a také už jen z úcty k válečným hrdinům by to nebylo vhodné.

Jackson Laid to Rest in Private Ceremony

Komentář: Eufemismus ke slovu 'bury'. V českém jazyce bych volila výraz „uložen k odpočinku“.

Jak v předešlých jazycích, tak ani anglický jazyk není výjimkou, důvodem eufemizace v této oblasti je také především tabuizace. Avšak i zde jsme se u druhého příkladu setkali s funkcí částečného utajení.

Eufemismy v oblasti smrti a nemoci jsou velmi rozšířené a tvoří jednu z nejpočetnějších skupin ve všech výše uvedených jazycích. Hlavním důvodem užití těchto eufemismů je tabuizace. Pokud bych měla srovnat výskyt eufemismů v této oblasti, řekla bych, že největší „základnu“ má anglický jazyk. Naopak nejmenší počet různých eufemismů v této oblasti má český jazyk. Tím bych nechtěla říci, že se Češi nevyjadřují slušně a s úctou, co se týče témat smrti a nemoci, avšak nejsou tak tvární a vynalézaví při tvorbě eufemismů. Češi se k eufemizaci uchylují, ovšem vystačí si s menším počtem eufemismů. Rusové mají také hojné zastoupení eufemismů v této oblasti, ale přece jen, dle mého názoru, jich nemají tak hodně, jako Angličané.

3. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy člověka

Fyziologické procesy jsou citlivé téma pro většinu lidí, a tak se raději vyhýbají přímému pojmenování, a to zvláště ve společnosti, kde se přímé vyjadřování na toto téma považuje za nevhodné a nepřípustné. Eufemismy nám tak pomohou předejít trapné situaci.

3.1. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v českém jazyce

Muž byl pobodán, protože si pšouknul

Komentář: Jedná se o eufemismus ke slovu 'prdnout si'. Dle mého názoru, je tento eufemismus založen na zvukové podobnosti tohoto fyziologického procesu. Jedná se o trapnou situaci, a tak lidé volí v tomto případě eufemismy, které alespoň zčásti zmírní tuto nepříjemnou situaci.

První měsíčky! Jak to dceři vysvětlit?

Komentář: Zde se setkáváme s čistě ženskou záležitostí. Eufemismus ke slovu 'menstruace' byl vytvořen na základě časové podobnosti. Zdravá žena menstruuje každý měsíc, od toho tedy vznikl tento eufemismus. Mezi ženami se jedná o choulostivé téma, a tak se často raději přikloní k eufemizaci.

Důmyslný výstřih na zádech, kterého si všimne, když si ladně odejdete přepudrovat nos, neuškodí.

Komentář: Eufemismus pro 'jít na záchod', jež je typický opět pro ženy. Jak je známo, ženy tráví na toaletě o mnoho víc času než muži. Často zde nevykonávají jen svou potřebu, ale také se upravují. Na základě toho vznikl tento eufemismus. Není pochyb o tom, že pro ženu je jistě přijatelnější, pokud svému partnerovi v restauraci sdělí, že si jde přepudrovat nos, než kdyby řekla, že se jde vyčůrat, což by u partnera nejspíš také nevyvolalo kladnou reakci. Snaží se tak vyhnout vzniku nepříjemné situace jak u partnera, tak u sebe.

3.2. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v ruském jazyce

*А девушки **пукуют**, и нормально ли вообще **пукать***

Komentář: Eufemistický výraz pro slovo 'пердеть'. V češtině jej můžeme přirovnat k výrazu „pšouknout“. I zde je eufemismus založen na zvukové podobnosti – *пук* – *пукать*.

*Китайцы выращивают самый дорогой чай используя **экскременты панд***

Komentář: Zde je eufemismem zastoupeno slovo 'говно'. Jedná se o cizí slovo, které má zakrýt podstatu věci. Jedná se o výraz latinského původu a je rozšířený také v anglickém a českém jazyce. V tomto případě by bylo zcela nevhodné užít jiného než eufemistického výrazu, jelikož je ho zde užito ve spojitosti s čajem, tedy rostlinou, kterou lidé požívají v tekuté podobě. Zde už je nepříjemná jen samotná podstata věci, že čaj, který budou pít pak lidé, přišel do styku se zvířecími výkaly. Není to, dle mého názoru, až tak nic neobvyklého, co se týče hnojení, ale v čtenáři to může vyvolat nepříjemné pocity, a tak se autor uchýlil alespoň k výše uvedenému eufemismu.

*Вчера был в боулинге, вышел в то **место**, куда **царь** **пешком** ходит и слышу из соседней кабинки — **зай**, я тебе позже перезвоню, я картошку **чищу***

Komentář: Jedná se o frazeologický eufemismus ke slovu 'туалет'. Je zde užito historické podobnosti. V minulosti bylo vcelku normální, kdy za svým vládcem, panovníkem, králem stále chodil jeho poslíček, avšak jediné místo, kde ho doopravdy nenásledoval, byla toaleta. Odtud vznikl tento frazeologický eufemismus.

3.3. Eufemismy spojené s fyziologickými procesy v anglickém jazyce

*Yes, I know it's impolite **to pass a little toot** in public*

Komentář: Eufemismus k výrazu 'to fart'. V českém jazyce je poměrně těžké najít odpovídající výraz k tomuto eufemismu. Co se týče překladu, volila bych nejspíš variantu „*lehce zatroubit*“.

Q: Any tips on how to get my dog to do his business outside?

Komentář: Zde se můžeme setkat s eufemismem pro výraz 'take a dump'. V českém jazyce bych tento eufemismus přirovnala k výrazu „vykonat svou potřebu“. I v tomto případě se jedná o „nevoňavé“ téma, a tak se autor otázky uchyluje k eufemismu.

An apparently drunk man picked the wrong place to tinkle

Komentář: Eufemismus k výrazům 'to urinate', 'to pee'. Tento eufemismus byl vytvořen na základě zvukové podobnosti. Slovo „tinkle“ má totiž v anglickém jazyce význam také 'zazvonit', nebo 'cinkat'. Zazvonění, cinkání mají velice blízko ke zvuku moči, jež dopadá na zem.

Fyziologické procesy, ač jsou často chápány jako něco „nechutného“ a „opovrženého“, jsou základními procesy v každém živém organismu. Každý člověk se s nimi setkává dnes a denně, a tak si pro často nepřijatelné výrazy vytvořil eufemismy. Musím podotknout, že ženy se uchylují k eufemizaci v této oblasti častěji než muži. Je to jistě dáno také rozdílem v chování mezi ženami a muži. Muži si věci, jež jsou spojené s fyziologickými procesy, až tak „neberou“ a mnohdy vysloví to, co mají na jazyku. Můžeme to pozorovat i na jejich činech, kdy se nestydí si na veřejnosti říhnout apod. U ženy je toto nepřijatelné. Můžeme se tak setkat s početnější skupinou eufemismů u žen, hlavně co se týče výrazů pro „jít na záchod“. To platí pro všechny tři jazyky.

Co se týče četnosti eufemismů, které jsou spojené s fyziologickými procesy, Češi opět zaostávají za Rusy i Angličany. Ač je čeština jazyk bohatý, eufemismy nemá tak zvládnuté, jako zbylé dva jazyky. Obecně by se dalo shrnout, že ve všech třech jazycích bylo v této oblasti často užíváno pro tvorbu eufemismů zvukové podobnosti, časové podobnosti a metafory.

Závěr

Eufemismy se dnes využívají poměrně často. Avšak nejedná se jen o soudobou záležitost. Eufemismy byly, jsou a budou součástí našeho vyjadřování. Bylo by mylné myslet si, že v minulosti mluvčí zjemněné výrazy neužívali. Není tomu tak. Dle mého názoru mají velký podíl na rozšíření eufemismů hromadné sdělovací prostředky. Pokud bych měla nahlédnout do budoucnosti eufemismů, nemám obavu, že by vymizely, ba naopak. Je jen na mluvčích, na uživatelích jazyka, jak s eufemismy budeme zacházet a v jakých situacích a jakým způsobem je budeme používat. Eufemismus sám o sobě nemá negativní podstatu, tu mu může přiřadit pouze a výhradně člověk.

V teoretické části jsme v první kapitole vymezili postavení eufemismů v jazyce. Eufemismy patří do části slovní zásoby, jež je vymezená příznakem expresivnosti, konkrétně patří mezi slova kladně zabarvená. Podílejí se na obohacování slovní zásoby a jsou běžnou součástí jazyka. Zjistili jsme také, že se můžeme setkat s různými definicemi eufemismu, avšak jednotná definice stále chybí. Krátce jsme si vysvětlili také pojem dysfemismus, který je opakem eufemismu. Dotkli jsme se také argotu a frazému, jež mají velmi blízko k eufemismům, a vysvětlili si rozdíly mezi nimi. V druhé kapitole jsme uvedli důvody eufemizace, mezi které patří tabuizace, funkce utajení a šifrování. Třetí kapitola teoretické části je zaměřena na oblasti eufemizace. Nastínili jsme dělení podle L.P. Krysina, v jehož terminologii jsou stanoveny dvě hlavní oblasti použití eufemismů. Do první oblasti spadají osobní eufemismy, mezi které patří fyziologické procesy člověka; anatomie člověka, především pak přirození; pohlavní styk; nemoci a smrt. Druhou oblastí jsou pak sociální eufemismy, mezi které řadíme diplomacii; státní a vojenská tajemství; činnost armády, rozvědky, policie, útvarů pro odhalování organizovaného zločinu a dalších orgánů; oblast distribuce a služeb; vztahy mezi různými národními a sociálními skupinami a v neposlední řadě zde patří také některá „nepopulární“ povolání. Uvedli jsme také dělení eufemismů podle V. P. Moskvina. Zvláštní pozornost jsme pak věnovali v oblastech eufemizace politické korektnosti. Čtvrtá kapitola je věnována jazykovým prostředkům a metodám eufemizace. Opět jsme použili teorii L. P. Krysina, který z dosavadních prací nejsrozumitelněji zformuloval jazykové prostředky a metody eufemizace. Uvedli jsme

také typické způsoby vytváření eufemismů podle M. Kovšové. Pátá kapitola se zabývá sociálními rozdíly mezi mluvčími při vytváření a používání eufemismů. Zde jsme zjistili, že v různých sociálních oblastech mohou mít eufemismy různou funkci a také význam. V šesté kapitole jsme se zabývali hlavními rysy mentality, jež definují komunikační chování. Zaměřili jsme se na národní mentalitu Čechů, Rusů a Angličanů a na to, jaký má vliv na vytváření a výskyt eufemismů. Mohli jsme zpozorovat rozdíly ve vyjadřování zmíněných národů a také to, jaký mají vliv přírodní podmínky a historický vývoj na hlavní rysy mentality daných národů. Teoretickou část jsme uzavřeli poslední, sedmou kapitolou, ve které definujeme poměrně složitý pojem diskurz.

V praktické části jsme si vybrali tři oblasti eufemizace, které jsme podrobili analýze. Jednalo se o politické eufemismy, eufemismy spojené se smrtí a nemocemi a o eufemismy spojené s fyziologickými procesy člověka. Každou z těchto tří oblastí jsme analyzovali ve všech třech jazycích – v češtině, ruštině a angličtině. Následně jsme srovnali výskyt a četnost eufemismů v daných jazycích.

Nejobsáhlejšími oblastmi eufemizace jsou: politika, téma smrti a nemoci a v neposlední řadě fyziologické procesy. Na tyto tři oblasti je také zaměřena praktická část. Pokud bychom měli celkově srovnat počet a četnost užívání eufemismů v češtině, ruštině a angličtině, tak můžeme jednoznačně říci, že poslední pozici zaujala čeština. Češi mají nejmenší předpoklady ke zjemnění řeči. Na rozdíl od Rusů si náš národ nemůže stěžovat na nepříznivé klimatické a přírodní podmínky, které se do jisté míry projeví na národní mentalitě. Co se týká vyjadřování a projevu, zde se nemůžeme srovnávat s Angličany. Na nynějším anglickém vyjadřování a projevu se nepochybně podepsali puritáni, kteří působili v anglicky mluvících zemích od 16. století a kladli důraz na zbožnost a veřejnou mravnost. Morálka hraje u Angličanů důležitou roli a to se projevuje také na četnosti eufemismů. Angličané a Rusové jsou na velmi podobné úrovni, co se týče eufemismů a eufemizace, avšak můžeme si povšimnout odlišností v těchto dvou jazycích. Rusové jsou spíše ostražití na to, co vysloví, řekla bych, že se někdy může objevit až strach z toho, aby něco neřekli špatně, a to hlavně pokud se jedná o politiku. I z tohoto důvodu je velmi častá funkce utajení. Zde se určitě podepsal

totalitní režim. Naopak Angličané se spíše vyjímají v oblastech, ve kterých se vyskytují tabuizované výrazy (např. fyziologické procesy). Zakládají si na patřičném vystupování na veřejnosti a vhodném vyjadřování. To je také zcela jistě dáno jejich historií.

Резюме

Для моей бакалаврской дипломной работы я выбрала тему «Эвфемизмы в современном дискурсе: чешский, русский и английский языки».

Я выбрала эту тему потому, что проблематика эвфемизмов и эвфемизации, особенно в чешском языке, недостаточно изучена и описана. По этому вопросу довольно трудно найти подходящие материалы и документы на чешском языке. Другой причиной явилось то, что я оптимист и пытаюсь смотреть на мир с яркой стороны. Всё не так плохо, как может показаться на первый взгляд. Эвфемизмы, в каком-то смысле, вселяют надежду, они должны оказывать положительное влияние на человека, а также ободрять его. Задача эвфемизмов проста – сделать этот мир лучше и красивее. Некоторые люди могут против этого возразить, утверждая, что эвфемизмы лгут и не устанавливают истину. Я бы сказала, что эвфемизмы, сами по себе, явление не плохое, их отрицательная сторона может выйти на поверхность, только если они неправильно используются.

Основной целью этой бакалаврской работы является сравнение появления и частоты использования эвфемизмов в чешском, русском и английском языках. Мы также хотели бы, если не полностью, то, по крайней мере, частично приблизить тематику эвфемизмов и эвфемизации чешскому читателю, так как на эту тему до сих пор не было издано никакой конкретной публикации на чешском языке. Для этого отведена, прежде всего, теоретическая часть.

В данной работе мы используем литературу чешских и русских авторов, а также многие интернет ресурсы. Анализ проводился на основе выбранных отрывков из онлайн дискуссионных форумов и других интернет текстов, в первую очередь, журналистских.

Так как в практической части в каждой области всегда приведено только несколько примеров, работа содержит и приложение – короткий тематический словарь эвфемизмов.

Бакалаврская работа делится на теоретическую и практическую части. Теоретическая часть содержит семь глав. В первой главе теоретической части мы

определили положение эвфемизмов в языке. Эвфемизмы относятся к лексике, которая определяется признаком выразительности, а также входят в число положительно заряженных слов. Они помогают обогатить словарный запас и являются частью языка. Мы объяснили, что такое эвфемизм и каковы его функции. Мы обнаружили, что можно встретиться с различными определениями выражения *эвфемизм*. Многие русские авторы приводят в своих произведениях различные определения эвфемизма. Однако единого определения до сих пор не существует.

Вкратце мы пояснили понятие *дисфемизм*, которое является противоположностью эвфемизма, и коснулись *арго* и *фразем* – понятий, которые очень близки эвфемизмам, а также объяснили различия между ними.

В следующей главе мы назвали причины эвфемизации, к которым относятся табуизация, вуалирование и шифрование. Основной причиной использования эвфемизмов является стремление избежать конфликтных ситуаций в общении, которые вызывают дискомфорт, как у говорящего, так и у его оппонента. Основной областью, где эвфемизмы используются с целью камуфлирования, является дипломатия. Эвфемизация таким образом, безусловно негативно влияет на адресата. Можно сказать, что это, своего рода, манипуляция, которая вызывает у людей недоверие и настороженность.

Третья глава теоретической части ориентирована на темы и сферы эвфемизации. Мы применили деление тем и сфер эвфемизации по Л. П. Крысину, в терминологии которого установлены две основные сферы использования эвфемизмов. Первая включает в себя личные сферы использования, в которые входят физиологические процессы человека, анатомия человека (прежде всего области гениталий), отношения между полами, болезнь и смерть. Второй сферой являются социальные эвфемизмы, к которым относятся дипломатия, государственные и военные тайны и секреты, деятельность армии, разведки, милиции, уголовного розыска и некоторых других органов власти, сфера распределения и обслуживания, отношения между различными национальными и социальными группами и некоторые виды «непопулярных» профессий. Мы привели также деление эвфемизмов по В. П. Москвину.

Особое внимание, что касается тем и сфер эвфемизации, было уделено политической корректности. Термин «политическая корректность» означает исключение из речи слов и фраз, которые оскорбляют определённые социальные группы, различающиеся на основе расы, пола, возраста, религии, сексуальной ориентации и т. д. В современном языке термин «политическая корректность» появился в США в 1970 году. Изначально он пародировал терминологию марксистско-ленинских государств, которые требовали от своих граждан соблюдения «линии партии». В 1990 году, особенно среди американских университетов, термин приобрел свою нынешнюю форму.

Четвёртая глава данной работы посвящена языковым средствам и способам эвфемизации. Здесь мы снова использовали теорию Л. П. Крысина, так как нам кажется, что среди доступных классификаций вышеупомянутых средств и способов, наиболее наглядной является именно классификация по Л. П. Крысину. Мы привели также типичные способы создания эвфемизмов по М. Ковшовой.

Пятая глава ориентирована на социальные различия между говорящими при создании и использовании эвфемизмов. В данной главе мы обнаружили, что в различных социальных областях эвфемизмы могут иметь различные функции и значение.

Довольно большое значение имеет глава «Основные черты менталитета, определяющие коммуникационное поведение». Мы проанализировали национальный менталитет чехов, русских и англичан и то, как менталитет влияет на образование и появление эвфемизмов. Поскольку в практической части данной бакалаврской работы мы занимались языками, на которых говорят вышеуказанные нации, менталитет и коммуникационное поведение может кое-что выявить в связи с эвфемизмами и их созданием.

Теоретическая часть заканчивается главой, в которой мы объясняем, что такое дискурс и как его можно понимать. Термин «дискурс» — относительно молодой, и поэтому в этой области постоянно появляются новые идеи и до сих пор ищут единое определение. На основе информации в теоретической части, мы понимаем дискурс как соединение языка с его внутренней структурой, когда

речь идёт о континуальном участке как устного, так и письменного проявления, длиннее, чем предложение. Термин «дискурс» используется для описания процесса взаимодействия, т. е. для культурной активности. Это связный текст в совокупности с экстралингвистическими — прагматическими, социокультурными, психологическими и другими факторами.

В практической части мы сосредоточили внимание на трёх анализированных областях эвфемизации. Дело касалось политических эвфемизмов, эвфемизмов, связанных со смертью и болезнью и эвфемизмов, связанных с физиологическими процессами человека. Каждую из перечисленных областей мы проанализировали во всех трёх языках — в чешском, русском и английском.

Впоследствии мы сравнили появление и частоту использования эвфемизмов в указанных языках. Мы показали, какие функции имеют эвфемизмы в данных областях, и каким образом, положительным или отрицательным, они используются. Мы рассмотрели языковые средства, использованные для эвфемизации, и также коснулись вопроса влияния национального менталитета на эвфемизацию.

Наиболее обширными сферами эвфемизации являются политика, тема смерти и болезни, и физиологические процессы. Этим трём сферам посвящена также практическая часть данной работы. При сравнении общего количества и частоты использования эвфемизмов в чешском, русском и английском языках, можно однозначно сказать, что на последнем месте находится чешский язык. Чехи имеют самые низкие предпосылки для смягчения речи. В отличие от россиян, наша нация не может жаловаться на неблагоприятные климатические и природные условия, которые, в той или иной степени, сказываются на национальном менталитете. Что касается выражения и проявления языка, здесь мы не можем сравниться с англичанами.

В современном английском выражении и проявлении языка, бесспорно, приняли участие пуритане, которые с 16-го века имели влияние в англоговорящих странах. Пуритане, прежде всего, подчёркивали набожность и общественную нравственность. Мораль играет очень важную роль среди англичан. Это отражается также на появлении и частоте использования эвфемизмов.

Англичане и россияне находятся примерно на одном и том же уровне, что касается эвфемизмов и эвфемизации, но можно заметить различия в этих двух языках. Я бы сказала, что в разговоре с россиянами иногда даже можно испытывать боязнь, чтобы не сказать что-то не так, особенно если речь идёт о политике. По этой же причине функция камуфлирования очень распространена среди русских эвфемизмов. Здесь, конечно, сыграл роль тоталитарный режим. Англичане скорее наоборот, выделяются в сферах, в которых появляются табуированные выражения, (например, физиологические процессы) что было обусловлено их историей. По моему мнению, по поведению и языковому выражению указанных трёх наций можно узнать, что во главе Великобритании стоит королева, тогда как Россию и Чешскую Республику возглавляют президенты.

В заключение мы подвели итоги данной бакалаврской работы. Мы обнаружили, что большую долю в распространении эвфемизмов имеют средства массовой информации. Если бы мне пришлось смотреть в будущее эвфемизмов, я бы не боялась, что они исчезнут, скорее наоборот. Это зависит только от нас, носителей языка, как мы будем пользоваться эвфемизмами: в каких ситуациях и каким образом их употреблять. Эвфемизмы на самом деле не имеют негативной сущности, только и исключительно человек им может таковую приписать.

Тема эвфемизмов и эвфемизации была очень интересной для меня. Интересной мне также показалась возможность сравнить появление и частоту использования эвфемизмов в данных трёх языках — в чешском, русском и английском, и выявить связь между национальным менталитетом и высказываниями данных народов.

Seznam použité literatury

a) Knihy

1. ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998, 248 s. ISBN 80-85839-24-5.
2. VOBOŘIL, L. *Ruská anekdota: žánr, jazyk, text*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 111 s. Rossica Olomucensia. ISBN 978-80-244-2299-2.
3. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 799 s. ISBN 80-710-6134-4.
4. *Slovník cizích slov*. Praha: Baronet, 2005, 366 s. ISBN 80-7214-797-8.
5. БОРОВОЙ, Л.Я. *Путь слова*. 2-е издание. Москва: Сов. Писатель, 1963, 746 s.
6. ВАЛГИНА, Н. *Активные процессы в современном русском языке*. Москва: Логос, 2003, 302 s. ISBN 59-401-0092-9.
7. ВИШАРТ, Л. *Русское коммуникативное поведение: приветствие и обращение*. Университет г. Ювяскюля: Кафедра русского языка и культуры, 2009, 64 s
8. КОВШОВА, М.Л. *Семантика и прагматика эвфемизмов: Краткий тематический словарь русских эвфемизмов*. Москва: Гнозис, 2007. ISBN 978-594-2440-152.
9. КРЫСИН, Л.П. *Владение языком: лингвистический и социокультурный аспекты // Язык культура — этнос*. Отв. ред. Г. П. Нецименко. М., 1994.
10. ПРОХОРОВ, Ю.Е. а И.А. СТЕРНИН. *Русские-коммуникативное поведение*. 3-е изд. Москва: Флинта:Наука, 2006, 326 s. ISBN 50-203-3390-5.

11. СЕРГЕЕВА, А. *Русские: стереотипы поведения, традиции, ментальность*. Москва: Наука, 2006, 322 с. ISBN 50-203-3003-5.
12. ШМЕЛЁВ, Д.Н. *Эвфемизмы / Д.Н. Шмелев // Русский язык: энциклопедия /* под ред. Ф.П. Филина. Москва: Советская энциклопедия, 1979, 432 с.
13. ЯРЦЕВА, В.Н. *Языкознание: Большой Энциклопедический Словарь*. 2-е изд. Москва: Науч. изд-во "Большая Российская энциклопедия", 1998, 682 с. ISBN 58-527-0307-9.

b) Elektronické zdroje

14. <http://cs.wikipedia.org>
15. <http://encyklopedie.vseved.cz>
16. <http://ru.wikipedia.org>
17. <http://www.slovník-cizich-slov.net>
18. <http://www.englishy-be.nl02.members.pcxextreme.nl>
19. <http://www.langust.ru>
20. <http://www.borber.com>
21. <http://lingua-source.com>
22. <http://www.pragueacademy.ru>
23. <http://www.interesno.name>
24. <http://hedvicek.blog.cz>
25. <http://forum.vlastenci.eu>
26. <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>
27. <http://michalbocak.weebly.com>

Přílohy

Příloha č. 1

Krátký tematický slovník eufemismů

Téma smrti a nemoci

Český jazyk:

být na pokraji svých sil

být připraven na nejhorší

být povolán Pánem Bohem

být v božích rukou

být v nebíčku

dívat se na nás shora

jeho oči vyhasly

jeho plamínek života vyhasl

jeho srdce se zastavilo

jeho svíce dohořela

již není mezi námi

ležet pod kytíčkami

nadešel jeho čas

naposledy vydechnout

nebýt na tom dobře

odejít do věčných lovišť

odejít navždy

odpočívat v pokoji

opustil nás

povolali si jej andělé

připravuje se na nejhorší

putovat na obláčku

skonat

spí navždy

srdce přestalo tlouct
ubývá mu sil
usnout navěky
už je mezi andělíčky
už se na nás směje shora
vydat se na poslední cestu
vyhasnout
zavřít oči
zesnout
zhasl plamínek jeho života
ztrácet se před očima
místo posledního odpočinku
uložit k odpočinku
dát světu sbohem
rozloučit se životem
je na cestě do říše stínů

Ruský jazyk:

его не стало - zesnul
его уже нет с нами – již není mezi námi
кончина – skonání
лег на стол – lehl na stůl, ‘zemřít‘
летальный исход – lékařský výraz pro smrt
место упокоения – místo odpočinku, ‘hřbitov‘
терять (кого) – ztrácet někoho (část používáno v lékařství), ‘umírat‘
недомогать – být indisponován, ‘být nemocen‘
она совсем плохая – není ji dobře, nevypadá to s ní dobře
отдать богу душу – odevzdat svou duši bohu, ‘zemřít‘
отдать концы – položit život, ‘zemřít‘
отойти к Богу – vydat se do rukou božích, ‘zemřít‘
отправиться в лучший мир — odejít na onen/lepší svět, ‘zemřít‘
отправиться к праотцам – vydat se k praotcům/ na onen svět, ‘zemřít‘
плохо себя чувствовать – necítit se dobře, ‘být nemocen‘

покинуть нас – opustit nás, ‘zemřít‘
покойный - zesnulý
передать земле – předat zemi, ‘pohřbít‘
приказал долго жить – zesnulý, zesnout
протянуть ноги – natáhnout bačkory, ‘zemřít‘
ритуальные услуги – pohřební služby, pochováání
скончавшийся - zesnulý
скончаться - zesnout
уйти – odejít, ‘zemřít‘
уйти в мир иной – odejít na onen svět, ‘zemřít‘
усопший – zesnulý

Anglický jazyk:

answer the call – odpovědět na zavolání, ‘zemřít‘
asleep – spící, ‘mrtvý‘
at rest – odpočívat, ‘být mrtev‘
better world – lepší svět, ‘posmrtný život‘; ‘smrt‘
breathe your last – naposledy vydechnout, ‘zemřít‘
bring your heart to its final – srdce přestalo tlouct/dotlouklo
called away – být povolán, ‘zemřít‘
close your eyes – zavřít oči, ‘zemřít‘
come to your resting place – vydat se na místo posledního odpočinku, ‘zemřít‘
come to the end of the road – dojít na konec cesty, ‘zemřít‘
count the daisies – počítat sedmikrásky, ‘zemřít‘
depart this life – odejít z tohoto života (světa)
end of the road – konec cesty, ‘úmrtí‘; ‘smrt‘
enter the next world – vstoupit na onen svět, ‘zemřít‘
eternal life – posmrtný život
fall asleep - zesnout
go to heaven – jít do nebe, ‘zemřít‘
happy hunting grounds – věčná loviště
in heaven – v nebi
in the arms of Jesus – v náručí Ježíše, ‘mrtvý‘

jump the last hurdle – zdolat poslední překážku, ‘zemřít‘
kiss the ground – políbit zem, ‘zemřít‘
laid to rest – uložen k odpočinku, ‘pohřben‘
last journey – poslední cesta, ‘smrt‘
little gentleman in black velvet – malý pán v černém sametu, ‘smrtka‘
no longer with us – již není mezi námi
pass away - zesnout
pass beyond the veil – projít závojem, ‘zemřít‘
pass into the next world – odejít na onen svět, ‘zemřít‘
pay nature's last debt – splatit přírodě poslední dluh, ‘zemřít‘
quit breathing – přestat dýchat, ‘zemřít‘
quit the scene – opustit scénu, ‘zemřít‘
stand before your Maker – povstanout před stvořitelem, ‘zemřít‘
take leave of life – rozloučit se životem, ‘zemřít‘
take refuge in a better world – uchýlit se do lepšího světa, ‘zemřít‘
troubles in this world are over – už ho nic netrápí, ‘o mrtvém člověku‘
under the daisies – pod sedmikráskami (leží už pod kytíčkami) ‘mrtvý‘
under the grass – roste na něm tráva, ‘mrtvý‘
with us no more – není již mezi námi
with your Maker – u svého stvořitele, ‘mrtvý‘

Politika

Český jazyk

eskalace

etnická čistka

humanitární bombardování

invaze

kompetentní orgány

konfrontace

korupce

liberalizace cen

mírová mise

непопулярні опатření
strategický ústup
utahování opasků
vnitřní bezpečnost

Ruský jazyk

антитеррористическая операция – antiteroristická operace
беспорядки - nepokoje
вмешательство – intervence, ‘vměšování, zásah‘
компетентные органы - kompetentní orgány, ‘oprávněné orgány‘
конфронтация – konfrontace, ‘konfliktní stav, střetnutí‘
коррупция – korupce, ‘úplatkářství‘
коэтническая чистка – etnická čistka, ‘úmyslné a systematické zničení určité etnické skupiny‘
миротворческая операция – mírová mise, ‘bombardování civilistů‘
непопулярные меры – nepopulární opatření
непопулярные шаги – nepopulární kroky
непредсказуемые последствия – nepředvídatelné následky
оптимизация - optimalizace
эскалация – eskalace, ‘růst napětí‘

Anglický jazyk

antiterrorist operation – protiteroristická operace
collateral damage – civilní ztráty, ‘oběti mezi civilisty
corruption – korupce, ‘podplácení‘; ‘úplatkářství‘
Enhanced Interrogation Techniques – vylepšené metody výslechu, (zjemněný termín pro fyzicky zaměřené mučení, za účelem získání informací z teroristů a válečných zajatců)
escalation – eskalace, ‘růst napětí‘
ethnic cleansing – etnická čistka, ‘úmyslné a systematické zničení určité etnické skupiny‘
interference – interference, ‘zasahování‘; ‘vměšování se‘
internal security – vnitřní bezpečnost

invasion – invaze, ‘vpád ozbrojených složek’
operation – operace, ‘většinou se jedná o vojenskou akci’
peacemaking mission – mírová mise, ‘bombardování civilistů’
persecution – perzekuce, ‘pronásledování osoby či skupiny osob pro národní, rasovou, etnickou náboženskou či politickou příslušnost’
special operations – speciální operace, ‘speciální vojenská akce’
strategic withdrawal – strategický ústup, ‘stažení se’
targeted measures – cílená opatření
unpopular measures – nepopulární opatření

Fyziologické procesy

Český jazyk

být v jiném stavu

být v očekávání

být v pozhnaném stavu

být v tom

čekat miminko

dělat a-a

dělat lu-lu

dostat to ze sebe

exkrement

hodit pizzu

hodit šišku

hromádka

jahodové dny

jít na dámy

jít na hrneček

jít na malou stranu

jít na nočník

jít na pány

jít na velkou stranu

jít si umýt ruce

měsíčky
mít větry
navštívit toaletu
nosit dítě pod srdcem
objímat záchodovou mísu
odskočit si
poslechnout volání přírody
použít toaletu
pročistit střeva
přepudrovat si nos
pšouknout si
sedět na trůně
sklánět se nad mísou
sociální zařízení
stolice
toaleta
trůn
udělalo se mu nevolno
udělat bobek
udělat hromádku
udělat komínek
ulevit močovému měchýři
ulevit si
upustit z ventilu
vykonat potřebu
vyprázdnit se
vyprázdnit střeva
vyprazdňování
vypustit ducha
vypustit plyn
vypustit ticháčka
vystřelit z kanónu
vytvořit dílo

zatrubit

Ruský jazyk

акт выброса газообразных продуктов – emise plynů, ‘přouknout si‘

будущая мать – budoucí maminka, ‘těhotná‘

в определённом положении – být v tom, ‘být těhotná‘

в положении – být v jiném stavu

визит тётушки – návštěva tety, ‘menstruace‘

выйти на пару минут – odskočit si, ‘jít na záchod‘

вылить воду – vylít se, vylít vodu, ‘močit‘

готовиться стать матерью – bude matkou

громкий звук – hlasitý zvuk, ‘přouknutí‘

два нуля – dvě nuly, ‘záchod‘

делать а-а – dělat a-a (často používáno dětmi)

делать пи-пи – dělat lu-lu (často používáno dětmi)

есть за двоих – jíst za dva, ‘být těhotná‘

ждать ребёнка – čekat miminko

зайти кое-куда – odskočit si, ‘jít na záchod‘

интересное положение – požehnaný stav, ‘těhotenství‘

кабинет задумчивости – místnost k přemýšlení, ‘záchod‘

клозет – klozet, ‘záchod‘

место куда царь пешком ходит - místo, kde i car chodí pěšky, ‘záchod‘

месячные – měsíčky, ‘menstruace‘

наступление красной армии – napadení rudou armádou, ‘menstruace‘

нужда – potřeba, ‘potřeba močit‘

облегчаться – ulevit si, vyprázdnit se, ‘vymočit se‘

освободить кишечник – ulevit střevům, vyprázdnit střeva, ‘jít na stolicí‘

освободить нос – uvolnění nosu, ‘vysmrkat se‘

освободиться – ulevit si, vyprázdnit se

очко – výraz pro toaletu

портить воздух – zamořit vzduch, ‘přouknout si‘

производить флатус – mít větry

пукать – pšoukat

пускать ветры – vypouštět větry
справлять малую нужду – jít na malou stranu
справлять большую нужду – jít na velkou stranu
удобства в доме – příslušenství v domě, ‘záchod‘
ходить за маленькой – jít na malou, ‘jít močit‘
ходить куда король (царь) пешком ходить – jít tam, kde i král (car) chodí pěšky, ‘jít na záchod‘
ходить на (во) двор – jít na dvůr, ‘jít močit‘
ходить по большому – jít na velkou, ‘jít na stolicí‘
экскремент – exkrement

Anglický jazyk

anal salute – anální pozdrav, ‘pšouknout si‘
aunt visit – návštěva tety, ‘menstruace‘
be excused – omluvit se, ‘jít na záchod‘
be sick - nevolnost
butt trumpet – trumpeta, zatroubit, ‘pšouknout si‘
do a wee – výraz pro močení
do your business – vykonat potřebu
drop a bomb – shodit bombu, ‘vyprázdnit se‘
eating for two – jíst za dva, ‘být těhotná‘
expecting – v očekávání, ‘těhotná‘
expecting a baby – čekat miminko
in the family way – čekat rodinu, ‘být těhotná‘
in a delicate condition – v pozeňnaném stavu, ‘být těhotná‘
moon time – měsíčky, ‘menstruace‘
nature's call – volání přírody, ‘jít na záchod‘
number one (pee) – výraz pro močení, užíván především malými dětmi
number two (poop) – výraz přirovnatelný k českému 'udělat bobek', užíván malými dětmi
parking one's breakfast – zaparkovat snídani, ‘výraz pro vyměšování, pro ranní stolicí‘
pass wind – vypustit větrík, ‘pšouknout si‘
powder one's nose – přepudrovat si nos, ‘jít na záchod‘

shark week – žraločí týden, ‘menstruace’
that time of the month – ta doba v měsíci, ‘menstruace’
the facility – příslušenství, ‘záchod’
the john – honza, výraz pro ‘toaletu’
the monthly sickness – výraz pro menstruaci
to be in a delicate condition – být v pozeňnaném stavu, ‘být těhotná’
use a bathroom – použít koupelnu, ‘jít na záchod’
water the flowers (outdoor) - zalít květiny, ‘vymočit se’
wet oneself – výraz pro ‘pomočit se’
write one's name in the snow – vepsat své jméno do sněhu, ‘močit’

Anotace